

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2006. Szeptember

Margareth Obexer A KÍSÉRTETHAJÓ

FORDÍTOTTA: VERESS ANNA

Cristinának

„Talán az a deszka takarja el a szemünk elől a kilátást,
amely hiányzik a falból.”
Hans Henny Jahnn

A szerzőről

Margareth Obexer 1970-ben született a dél-tiroli Brixenben, Olaszországban. Drámák, elbeszélések és rádiójátékok szerzője, fordítója (olasz nyelvből). Összehasonlító irodalmat, filozófiát, színháztudományt és romanisztikát tanult Bécsben és Berlinben, jelenleg is Berlinben él. Itt a Maxim Gorki Theaternél, valamint a WDR-nél dolgozik dramaturgként. 2003-ban a berlini Universitát der Künste vendég-tanáráként drámaírást tanított. 2004 óta a *Freitag* című hetilap irodalmi szerkesztője. 2005 őszén három hónapot töltött Budapesten a stuttgarti Akademie Solitude és a JAK csereprogramjának ösztöndíjasaként.

Itt olvasható darabját, *A kísértethajót* 2004-ben írta. Miközben e dráma felől olvasva Obexer korábbi műveit felismerhetőek a *A kísértethajó* kérdésfelvetését megelőző problémák, a korábbi szövegek alapvetően viszonyulnak másképp a nyugati szubjektivitáshoz. Első komolyabb sikert aratott darabjában, *A szeretőkben* (*Die Liebenden. Eine Geschichte in zwei Monologen*, 1999) egy pár két tagja felváltva beszél kapcsolatukról, amelyről gyökeresen eltérő elképzeléseik vannak. A médium pedig, melyen keresztül mindez zajlik, egy üzenetrögzítő, így az üzenetet elnyelő, bizonytalan hallgatóságú közvetítőn át válhatnak monológgá a két nő egymást követő szövegrészei. A *Nyitott ajtóknak* (*Offene Türen*, 2000) a pár két tagja nem ugyanazt a nyelvet beszéli, ám a kettejük közti értetlenségből kiderül: ha ugyanazt a nyelvet beszélnék is, egymást továbbra sem értenék. A betegség és a halál képzetei az élet során hozott döntésekkel és az életvitelünkre vonatkozó elgondolással rezonálnak a *Sárgaságban* (*Gelbsucht*, 2001). A *Zavar* (*Die Störung*, 2004) hősnője a nagyvárosból érkezik abba a faluba, ahol édesanyja élt: nem tud beilleszkedni az új közösségbe, nem fogadja el annak törvényeit, támad és támadják, és az őt övező közömbösség az, amely megkérdőjelezi individualitását. Obexer legutóbbi darabjában, a *Gleccserben* (*Gletscher*, 2006) a 2003-as nagy nyári hőség felolvasztja az évtizedes jeget, amely így magával sodorja az ötvennégy éve halott Hanno holttestét. Hanno vendégmunkásként dolgozott egy hegyi szállodában, ahol a tulajdonos lánya a szeretője lett, és azóta hazavárja őt a hanyatlásnak indult hotelben. A halott férfi szelleme rányomja a bélyegét a szálloda lakóinak életére, miközben ő még a gleccserbe fagyva is élőbb, mint maguk az emlékezők. A várakozással töltött

kallódó nem-életéről szól a hatalmas hegyekben és a turizmus zűrzavarában játszó darab.

Az egyéni életminőség, döntéseink és életvitelünk saját társadalmunkra tett hatását vizsgáló, ám azt többnyire az ismerős nyugati modellekből nem kimozdító Obexer az antigonéi kérdést fogalmazza át, amikor a harmadik világ hanggal, arccal, szubjektivitással nem bíró menekültjei felől tekint erre a világra: „Hát nem megvonta két testvér közül Kreón / A másiktól, mi egyiknek kijárt, a sírt? [...] Hogy eltemetni, sem siratni nem szabad, / Hagyják, heverjen ott megkönnyezetlenül”.¹ A többi Obexer-dráma és az *Antigoné* kérdésfelvetése a Giorgio Agamben által *puszta életként* (görögül *zoë*) és *politikailag értékes életként* (görögül *biosz*)² meghatározott fogalmak mentén állítható talán leginkább szembe *A kísértethajó* kérdéseivel: az előbbieken a *biosz* kerül a vizsgálódás középpontjába, miközben ez utóbbiban a 283 néma halott élete *puszta élet* csupán, a *homo sacer* élete, aki megölhető, de halála nem áldozat. Az elsüllyedt hajó utasai szubjektivitásának teljes felszámoltságát a dráma struktúrája, a nyomozást meghatározó kérdezz-felelek játékok teszik lehetővé: az lesz énné, aki ekként megszólalhat, és akinek megszólalására reagálva a másik visszaigazolja ezt a szubjektivitást. Miközben a szereplők üres mondatai és értetlensége, blódságba forduló válasz- és cselekvésképtelensége az ő pozícióikat és egyben a néző/olvasó befogadó pozícióit kérdőjelezi meg. Az ő megoldásai értelmetlen szövegkalkákká válnak ebben a kontextusban, az Első Utasé éppúgy („Én tudós vagyok... [...] Én a látásmódokat változtatom meg.”), mint a Másodiké („Én előnyben részesítem a probléma megoldását. A megoldást. Egy egyszerű urna és egy halotti bizonyítvány révén.”), nem is beszélve a kizárólag saját céljaira koncentráló Kurátornőről és az Újságírónról vagy épp a felelőtlenül segédkező Újságíróról, akinek „segítsége” a harmadik világot jószívűen megsegítő Nyugat tetteinek metaforájaként olvasható.

Lóránd Zsófia

¹ Trencsényi-Waldapfel Imre fordítása.

² Giorgio Agamben: *Homo Sacer. Sovereign Power and Bare Life*. Stanford, Stanford UP, 1998.

SZEREPLŐK

ÚJSÁGÍRÓNŐ – fiatal
ÚJSÁGÍRÓ – fiatal
KURÁTORNŐ – harmincas évei közepén-végén
ELSŐ UTAS – középkorú vagy idősebb
MÁSODIK UTAS – középkorú vagy idősebb
CRISTOFORO VOLPE, HALÁSZ – középkorú
ÜLNÖK – középkorú
POLGÁRMESTER – középkorú vagy idősebb
DON PALATINO, PAP – idős

Megjegyzés: ajánlatos a négy olasz szereplőt (Halász, Ülnök, Polgármester, Pap) ugyanazzal a színésszel játszatni

1. JELENET

Repülőgépen. A biztonsági öveket becsatolják. A hajtómű felpörög a felszálláshoz. A hangszóróból felcsendül a légikisasszonyok rituális vész-helyzet-szövege. (Halkan szólhat még a következő jelenet egy része alatt is)

STEWARDESS *(hangja)* Hölgyeim és uraim, célunk az önök biztonsága – szeretnénk bemutatni önöknek a biztonsági óvintézkedéseket... amíg a lámpa ég, addig, kérem, maradjanak bekötve... valamennyi vészkijáratot „exit” felirat jelöl... abban a nem valószínű esetben, ha a kabinnyomás csökkenne, rántsák maguk elé az oxigénmaszkot, és helyezték az orruk és a szájuk elé. Csak ezután segítsenek útitársaiknak. Hölgyeim és uraim, kellemes tartózkodást kívánunk önöknek gépünk fedélzetén.

ÚJSÁGÍRÓNŐ A hajtóművek felbúgnak. Gyorsulás. Nyomás a gyomorban belenyom a székbe. Mikrofon. Fejhallgató. Fej? Hanghordozó. Semmit sem felejtettem el? Kész vagyok. Gyorsan. „Hat évvel ezelőtt Szicília déli partjánál emberi tragédia vette kezdetét. Mialatt az emberek a mindössze kétszáztizentkilenc kilométernyire fekvő Portoceleste kikötővároskában a karácsonyt ünnepelték, a *Iohan* utasszállító hajó háromszáz utasát fegyverrel kényszerítették, hogy átszálljanak az F-174 hivatalos rendszámú kis máltai halászhajóra. Az éjszaka viharos volt, a hajó túlsúfolt. Néhány mérföld után leálltak a motorok. S. O. S.-jeleket küldtek a *Iohanra*. De ahelyett hogy a segítségükre sietett volna, az anyahajó a halált hozta: megfordult, és nekiütközött a halászhajónak. A jókora lék hatására ez azonnal süllyedni kezdett. Amikor felborult, kétszáznyolcvanhárom ember – Pakisztánból, Srí Lankáról, Indiából – tűnt el a föld színéről. A hét túlélő Görögországban ért partot, és jelentette a szerencsétlenséget – de azonnal kitoloncolták őket. Hetekkel később a halászok hálóikban emberi maradványokra bukkantak. Visszadobták őket a tengerbe. Mint a beteg halakat, gondolnánk, vagy az olyan halakat, amelyek nem ehetőek. A városka lakói hat évig sűrű hallgatásba burkolóztak. A hivatalos szervek tagadták az eseményt. A halászhajóból kísértethajó lett, amelyről senki sem tudta megmondani,

létezett-e valaha is.

Egészen addig, amíg az egyik halász egy napilapnak át nem adta egy tizenhat éves fiú műanyag fóliába forrasztott személyi igazolványát, amelyet egy csomó ruhanemű, csont és tintahal társaságában a hálójában talált.

Egy újságíró csúcstechnikájú víz alatti kamerával megszerezte a bizonyítékot. A száznegyolc méteres mélységben fekvő sírt ábrázoló képek bejárták a világsajtót. De a dolog annyiban maradt. A halottak még mindig a tenger fenekén nyugszanak, és egyetlen halotti bizonyítványt sem állítottak ki. A nemzetközi vizeken található helyszín az északi szélesség 36° 25' -én és a keleti hosszúság 14° 34' -én bürokratikus szempontból senki földje.” Ennyi egyelőre elég lesz.

ÚJSÁGÍRÓ A tengerből halászták ki őket? Hálóval, mint a halakat?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Egy vörös rubin megcsillant a halott ujján, mielőtt a halász átdobta a fedélzeti korláton.

ÚJSÁGÍRÓ Levette róla?
ÚJSÁGÍRÓNŐ Eszébe jutott, most először, amikor meglátta a gyűrűt, hogy a halottnak hozzátartozói lehetnek.

ÚJSÁGÍRÓ Nem húzta le róla.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Valaki látta, ahogy valakinek valami levált a testéről, és végiggurult a fedélzetén.

ÚJSÁGÍRÓ Nyilván a feje.

ÚJSÁGÍRÓNŐ A feje volt.

ÚJSÁGÍRÓ Gondoltam, hogy a feje volt.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Elfogta a rettenet.

ÚJSÁGÍRÓ A rettenet?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Igen. A rettenet.

ÚJSÁGÍRÓ Aztán fogta a lapátot. *(Szünet)*

ÚJSÁGÍRÓ Szemükre veted a halászsoknak, hogy hullákat halásznak, és megrettennek tőlük?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem azt, hogy megrettennek.

ÚJSÁGÍRÓ A tengerbe dobták a hullákat. És megtartották a rettenetet.

ÚJSÁGÍRÓ A hullákat kellett volna megtartaniuk, nem a rettenetet.

ÚJSÁGÍRÓ Hát, persze. Hogyne. *(Csend)* Miért?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Ez különböztet meg bennünket az állatoktól. Hogy eltemetkezünk.

ÚJSÁGÍRÓ Ühüm.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Miért kell ezt mindig újra elmondani?
 ÚJSÁGÍRÓ Azt hittem, hogy a két lábon járás különböztet meg.

ÚJSÁGÍRÓNŐ A libák nem két lábon járnak?
 ÚJSÁGÍRÓ Embernél ez nagyobb teljesítmény. Mi önként járunk két lábon.
 Ez a kultúra – mert nem lenne muszáj.

ÚJSÁGÍRÓNŐ A libáknak sem lenne muszáj.
 ÚJSÁGÍRÓ Micsoda?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ A libák tudnak repülni is.
 ÚJSÁGÍRÓ De mi nem tudunk.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Mit?
 ÚJSÁGÍRÓ Repülni.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Bizony.
 Csak a holttestén keresztül lett az emberből ember.

ÚJSÁGÍRÓ Azért, mert mi nem tudunk repülni?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Mit beszélsz?
 ÚJSÁGÍRÓ Ez lenne kifogásolható?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Szerencse, ha megkapják a halotti bizonyítványt.

ÚJSÁGÍRÓ Minket ez motivál?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Egy hajóroncsot kiemelni nem nagy ügy...
 (Szünet)

ÚJSÁGÍRÓ Egyszer horgászás közben egy bakancsot húztam ki a folyóból. Nem fogott el a rettenet. Milyen boldog vagyok most, hogy nem lógott rajta egy hulla. Visszadobtam.
 Ez helytelen?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Egy hullát eldobni – igen.
 ÚJSÁGÍRÓ A bakancsot?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Ez mire jó?
 ÚJSÁGÍRÓ Nem tudom. (Szünet)
 Engem is elfogott volna a rettenet!
 Rád kenhetnek akármi mást. Hullák.
 A kórokozókról nem is beszélve.
 Én se tudom. (Csönd)
 Egyáltalán, nem lenne jobb, ha még élnének?
 (Csönd)

ÚJSÁGÍRÓNŐ Dehogynem. Csak akkor mi nem lennénk itt.
 (Szünet)

ÚJSÁGÍRÓ Nem maguktól haltak meg? Úgy értem: még csak odáig se jutottak, hogy visszaküldjék őket.
 (Szünet)

ÚJSÁGÍRÓNŐ Bizonyos értelemben az, hogy nem állítják ki a halotti bizonyítványt, rosszabb, mint a kitoloncolás.

ÚJSÁGÍRÓ Ó.
 Ó-ó.
 Ezt szeretném maguktól a halottaktól hallani.
 Csakhogy ők halottak..

ÚJSÁGÍRÓNŐ Igaz, hogy nem eresztünk be titeket, viszont egy kis szerencsével kaphattok halotti bizonyítványt.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Persze hogy egyáltalán jobb volna, ha még élnének.

ÚJSÁGÍRÓ De nem emiatt vagyunk itt.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Egy halotti bizonyítványt kiállítani nem nagy ügy.

ÚJSÁGÍRÓ Hát persze.
 Mindent egybevéve! Nem nagy ügy.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ A nagymamádat se dobod a tengerbe.

Hallgatás

ÚJSÁGÍRÓ Mégiscsak nagy ügy.
 A nagymamám legszívesebben névtelenül temettetné el magát. Akkor nem kellene attól félnie, hogy elfelejtik, ha egyszer amúgy se emlékeztet rá semmi.

ÚJSÁGÍRÓNŐ De ettől még messze nem dobod a tengerbe.
 ÚJSÁGÍRÓ Nem. De nem is ezért vagyunk itt. (Szünet)
 Lehet, hogy egyáltalán, az lett volna a legjobb, ha nem is éltek volna.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Azt nem tudhatjuk.
 Nem. Nem a díjat akartuk megnyerni?

ÚJSÁGÍRÓ Úgy van. A díj.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ A mi díjunk.
 ÚJSÁGÍRÓ Úgy van. A mi díjunk. (Olvas)
 Európai kongresszus a növekvő európai roszsz közérzetről az Európa peremén fellépő jelenségekkel szemben.
 Ez a cím...
 ...mi fogjuk nyerni a legjobb, legokosabb, legmegvesztegethetetlenebb pályakezdők díját!
 ...úgy bámul rád, mint a madár a kígyóra.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Leszállunk.
 ÚJSÁGÍRÓ Mindig is Szicíliába vágytam.

Sötét

2. JELENET

Kurátornő a pályaudvaron, telefonál

KURÁTORNŐ Figyelj! Megvan! Igen!
 Az annyi, mintha már meg is... Csak rajtad múlik, Rudolf,
 Rudikám aranyom, a csoport neve Much Identity,
 igen, Much mint *much*, és a konceptjük nem csekélyebb,
 mint a világ újrafelosztása! Igen. Újra felosztják a világot:
 fűszerek, illatok, ízek alapján,
 annak alapján osztják be az országokat, hogy milyen a szaguk.
 Államokat hoznak létre
 a sáfrány, koriander, fokhagyma vagy bors szerint.
 Személyi igazolvány, útlevel,
 minden azon múlik, hogy a curry, a paprika vagy a chili felségterületéhez tartozol,
 a szegfűszeg, fahéj, vanília
 vagy a boróka, kakukkfű, édeskömény birodalmához.
 Új tengelyek fognak létrejönni,
 rizs-, búza-, polenta-,
 lencse-, kukorica-, burgonyatengelyek.
 Miből épülnek a nemzetek? Eztán a töltött káposztából, búzakorpából,
 kuszkuszból.
 Ecet-övezet. Menta-mente. Pörkölt-föld.
 Az étkezési szokások döntőek lesznek,

vallási jelleget öltenek. Az ok:
 megszűnik a világ megszokott felosztása
 nemzetek, vallások, nyelvek, bőrszín alapján.
 Fontos, hogy
 leleplezzük a nemzetek szerinti határok
 konstrukciójelleget
 – önkényes, tetszőleges, véletlenszerű –,
 amelyből épp annyi lényegi következmény szár-
 mazik, mint amennyi halott. *(Szünet)*
 Mindezt más szemmel kell nézni. *(Rövid szünet)*
 Mit szólsz?
 Utópia? Hát persze! Egy geopolitikai utópia!
 Egy totálisan urbán-globális újítás! *(Szünet)*
 Túlságosan? Micsoda? Píszí? Rudolf, Rudim
 aranyom, higgy nekem!
 Ez egyáltalán nem csak egy új békeutópia!
 Eddig az emberek a vér, a nemzet és a haza
 nevében haltak meg,
 hát mostantól fogva ezt a gyömbér, ánizs és
 mustármag nevében teszik. Érted?
 A Dél hegemoniája következik, az Észak
 szolgáskorba kerül,
 egy csipet oregánóért feszültség alatti szöges-
 drótkerítésekre másznak fel, hogy keresztül-
 lyuggassák őket a határörök. És ezek *mi*
 lennénk! Igen! Mi!
 Ezek mind: mi vagyunk! Akik szenvednek!
 Szuper, mi?
 Attól fogva mi lennénk a rabszolgák,
 a koldusok, a tányérmosók.
 Mi lennénk megalázva, megrugdosva, megölve
 – csak mi. Hát ez szuper, nem? *(Szünet)*
 Hogy minek? Vicces vagy, Rudikám, hát azért,
 hogy mindannyian meglássuk, mi az, amit
 ellenük szünet nélkül, folyamatosan
 elkövetünk! *(Szünet)*
 Nem működik? Már mért ne működne? *(Kicsit*
gondolkozik)
 De hát épp ez az! Ez a szuper benne, hogy nem
 működik! Persze hogy nem működik. Hogy is
 működne! *(Rövid szünet)*
 Az állomáson. Hol? Nem tudom, hogy hívják a
 várost, Bistro-Pizza-Segafredo. Csak átszállok.
 Muchidentity! Három nap múlva nyílik a kong-
 resszus. Európai kongresszus a növekvő euró-
 pai rossz közérzetről az Európa peremén fellépő
 jelenségekkel szemben – a címe olyan hosszú,
 mint maga a papír, meséltem róla neked, ma
 reggel, vasalás és pakolás közben. *(Rövid szünet)*
 Pontosan, amikor megégettem a mellemet a
 vasalóval. Ez elvonta a figyelmedet? Az a
 menekültkatasztrófa adta az indítékot –
 és a portocelestebeli kannibál halászok.
(Rövid szünet) Nem, nem volt olyan vészes, csak
 egy kis égés, kicsit viszket. Mikor megérkezem
 Portoclestébe, éppen a svédasztalt falják majd,
 aztán délután lesznek a csoportok. Azután
 begyűjtöm őket. Négy hónap múlva megnyitjuk
 az utópiaparkot. Mielőtt London, Párizs, New
 York felfedezné magának, a csoport már rég a
 mi auránkba kerül. Na most, a rút anyagiak.

Hogy áll a büdсэнк? Nem ajánlhatok nekik
 kutyafulét, nem ajánlhatok nekik kutyafulét,
 nem ajánlhatok nekik kutyafulét. Halló? Halló!
 Meg kell szereznem őket, hallasz?!
 Nincs térerő. Seggfej. Ha pénzről van szó,
 rögtön elfogy a térerő.
 Muchidentity: meg kell szereznem őket.

3. JELENET

Utasszállító luxushajón. Két utas koktélt iszik, és a korlátnál állva társalog

MÁSODIK UTAS Mint egy óriási márványlap, maga szerint nem?
 Ha a fodrozódást nézi a vízen, olyan a tenger,
 mint egy márványerezetű sírkő. Szeretem a
 fekete márványt. Szakmailag, talán...

ELSŐ UTAS *(idéz, már jó ideje próbálja meggyőzni a másikat)*
 Dacod megtörhet, ám kínom örök!
 Az üdvöt, mit a parton keresek,
 én soha meg nem lelem! Hozzátok, az óceán
 habjaihoz

leszek hát hú, míg utolsó hullámatok
 meg nem törik, s fél nem szárad utolsó csöppetek!

MÁSODIK UTAS ...temetkezési vállalkozó vagyok.

ELSŐ UTAS *(nagyon feszült, türelmetlen)*

Egy hajó, vérvörös vitorlával és fekete árboccal.
 Sebesen hasítja a habokat, mint a nyílvevessző.
 Azt mondják, az ördög hajtja. A kapitányt és a
 legénységet átok sújtja: az utolsó ítéletig a világ
 óceánjain kell hajózniuk, sem holtan, sem
 elevenen. A vihar és a szél feltartóztatathatatlansul
 sodorja őket országról országra, partról partra,
 ha partra akarnak szállni, egy dühöngő szélvi-
 har tovább sodorja őket. Volt, aki látta őket,
 éjszaka, az öreg kapitányt és a szakácsot,
 hosszú szakállal. Ha valaki megszólította őket,
 nem kapott választ, de többnyire azután eltűnt
 a hajó.

MÁSODIK UTAS Önnek különleges kedvtelése a hajózás?

ELSŐ UTAS Voltak, akik megpróbálták megcsákyázni és
 feljutni a fedélzetére. Csakhogy amint elérték
 a hajót, az eltűnt. Eltűnt a hajó.

MÁSODIK UTAS Igen.

ELSŐ UTAS Eltűnt a ködben. Ez érdeklí önt?

MÁSODIK UTAS Igen. A ködben. Kér még egy koktélt?
(Két koktélt kever)

ELSŐ UTAS *(ünnepélyesen, szinte áhítatosan)*

Csakhogy: aki találkozott egy bolygó hollandi-
 val, maga is azzá vált. *(Rövid csend)*

MÁSODIK UTAS Európa igazán komolyan veszi a rossz
 közérzetet – különben nem kínálnának luxus
 hajóutat a konferenciára.

ELSŐ UTAS Figyel maga egyáltalán?

MÁSODIK UTAS Igen.

ELSŐ UTAS Azt mondtam, hogy aki találkozott egy bolygó
 hollandival, maga is azzá vált! Átkozottá!

MÁSODIK UTAS *(gúnyosan)* Fehér szakáll és kancsal szemek.

ELSŐ UTAS Jeges elszigeteltség lett osztályrésze – attól
 fogva nem tartozhatott sem az élőkhoz, sem a
 holtakhoz, az utolsó ítéletig bolyongásra

ítéltetett! Oldalán a szakácsával, aki olyan, örökre néma aggyastyánná vált, mint ő maga, és egy fekete uszkárral.

MÁSODIK UTAS Ördögi keverék – tessék! *(Elveszi a poharat, möhön szívja a folyadékot a szalmaszálon)*

ELSŐ UTAS Bartolomeo Diaz, Van der Decken, Barend Fokke, Van Straten, Vasco da Gama. A hollandok egyébként azt állítják, hogy angol volt. Ez fura, nem gondolja?

MÁSODIK UTAS De igen.

ELSŐ UTAS Ez nagyon vicces. Vicces poén. A történelem tele van vicces poénnal.

MÁSODIK UTAS Az a szokásom, hogy tartok magamnál egy földgömböt, amely éjszaka kék fényel világít.

ELSŐ UTAS Mit akar ezzel mondani?

MÁSODIK UTAS Csak egy szokás, nem több, mások a tévé előtt keresik az álmot, én meg a glóbuszommal.

ELSŐ UTAS *(sértetten)*
Milyen izgalmas...

MÁSODIK UTAS Tegnap éjjel végighúztam rajta az ujjamat, az óceánokon és a földrészekén, és a megszáradt légy piszok kis göbjein, és azt gondoltam: mialatt a Föld forog és forog, lepotyognak róla a holtak, majdnem úgy, mint a legyek, gondolhatnánk, amíg ő csak forog és forog. *(Szünet)*

ELSŐ UTAS Hol is tartottam...

MÁSODIK UTAS A földgömb mellett hevert a meghívó a kongresszusra – rákerestem a hálón az elsüllyedt halászhajóra és a majd háromszáz hullára, amely ennek az összejövetelnek az apropója. Gondolom, a holtak miatti rossz közérzetről van szó, vagy tévedek? Ha jól olvasom, ezt értik „jelenségeken”. Megtaláltam őket – egy csomó más, tévelygőkről, partravetettekről vagy a tenger fenekén fekvőkről szóló híradás között. Megpróbáltam érezni valamicske rosszközérzet-félét.

ELSŐ UTAS Érzelmeket keressék! Szeretném folytatni.

MÁSODIK UTAS Bocsánat.

ELSŐ UTAS A figyelem hiánya! Itt kezdődik. Minden katasztrófa közönyösséggel és tudatlansággal kezdődik, közönyösséggel és tudatlansággal folytatódik, és végül: közönyösséggel és tudatlansággal végződik! Ebből akár egy új tanulmányt is lehetne írni! Ha most hajlandó figyelni rám, akkor térjünk egyenesen rá a tézisemre. Egyébként maga az első, aki hallja.

MÁSODIK UTAS Tehát én vagyok az ön teszthallgatója.

ELSŐ UTAS Egy átokról beszéltem, amely végigsöpört az óceánon. És most! *(Csönd)*
Nézze meg, mi van most! *(Feszült csend)*

MÁSODIK UTAS Hogy érti ezt?

ELSŐ UTAS Nem lát semmit?

MÁSODIK UTAS Mit?

ELSŐ UTAS Mindenhol bolygó hollandusok! Nem látja? Mindenütt bolyongók! *(Nagyon hosszú csend)*
Mi leszünk kárhozottak! Már azok is vagyunk! Kárhozottak!

Mindenhol, körös-körül!
(Hiába vár egyetértésre)
Lenyűgöző ez az elmélet, nem gondolja? *(Vár)* Maga hallgat?

Mindenki, aki átlépi a keresztény világ határait – a ködbe borult Fokot –, átkozott lett. Kezdetben! Később aztán, amikor az egykori határ a mérhetetlen gazdagság kapuja lett, és Isten is belátta, hogy vannak még más népek is, akik hihetnének benne... *(Felborul a pohara, a beszéde felgyorsul)*

MÁSODIK UTAS A pohara.

ELSŐ UTAS Bocsánat. Tehát később, amikor kezdett feltárulni a misszionárius, kapitalista és imperialista világ, és minden gyorsabb lett, mérhetetlenül gyorsabb...

MÁSODIK UTAS Keverék magának egy újat.

ELSŐ UTAS ...eluralkodott a jeges hidegség a rászorulókkal szemben, megsértették, amit csak meg lehetett sérteni, és mindenekelőtt: a tengeri segítségnyújtás kötelességét! Újra lesújtott az átok! Mindenki, aki megtagadta a segítséget egy süllyedő hajótól, örökre elkárhozott! *(Várakozás)*
Érti már? Ma: mindenhol kárhozottak, akik a határokbá ütköznek!
Mindenütt segítségre szorulók, akiknek nem segítenek!
Miért nem? Mert tilos! Mert a kormányok megtiltják!
Bolyongók, ezerszámra, milliószámra! Az átok!
Érti már, az átok a normalitás! *(Hiába vár egyetértésre)*
Ez egy grandiózus elmélet, ismerje be! *(Hosszú, hiábavaló várakozás)*
(Bosszúsan) Istenem, milyen nyugtalan a tenger, rosszul leszek...

MÁSODIK UTAS Ön tengeribeteg?

ELSŐ UTAS Mindenesetre hányhatnékom van.

MÁSODIK UTAS Ha rosszul van és ingadozik, inog a belseje, akkor tengeribeteg.

ELSŐ UTAS Igen, nagyjából ezek a tünetek. *(Rövid szünet)*
Hogy érti azt, hogy inog a belsőm?! *(Szünet, hiába vár válaszra)*
A dízelmotorok szaga az alpesi menedékházakra emlékeztet, mindig, amikor megérezem egy hajó szagát, alpesi menedékházra gondolok. Ettől leszek rosszul.

MÁSODIK UTAS Néhány tengeri utazás után a legtöbben kigyógyulnak belőle.

ELSŐ UTAS Én addig nem jutok el.

MÁSODIK UTAS Legtöbben már a második tengeri út után kigyógyulnak.

ELSŐ UTAS Kigyógyulnak?! Miből?!
Hogy lehet már az első tengeri útnál tudni, hogy tengeribeteg-e az ember? Vagy azt gondolja, hogy pusztán az inger, hogy az ember kiadja magából mindent, már tengeribeteggé tesz? Ez ellen azt tudom felhozni, hogy valaki vagy tengeribeteg és punktum, vagy nem az. A kérdés csak az, hogyan jövünk rá. Első alkalommal erre nem lehet rájönni, mert

első alkalommal szinte mindenki érzi az ingert, hogy mindent kiadjon magából. Ha még a második alkalommal is ugyanezek a tünetek mutatkoznak: lehet, hogy az! De nem biztos! Létezik fájdalom-émlékezet – tehát kell lennie hányinger-émlékezetnek is. Aki második alkalommal rosszul lesz, és mindent kiadna magából, az nem feltétlenül tengeribeteg, talán csak elcsúszott a saját emlékezetének termékén, hogy úgy mondjam. Alapjában ez a harmadik tengeri útra is érvényes – sőt, még a negyedikre és ki tudja, még hány ezt követő tengeri útra, *ad infinitum*: egy magát folyamatosan a termékében perpetuáló emlékezet. Még hogy kigyógyulni! Ellenkezőleg! Alapjában be kell látnunk, hogy annak, aki meg akarja állapítani, hogy ő tengeribeteg-e vagy sem, föl sem szabadna szállnia semmiféle hajóra! (*Hosszú szkeptikus szünet*)

- MÁSODIK UTAS De akkor hogyan lehet megtudni?
 ELSŐ UTAS Sajnos, ezt én sem tudom. (*Szünet*)
 MÁSODIK UTAS Befejezte?
 ELSŐ UTAS Hogy befejeztem-e?
 Olyan furcsa kérdéseket tesz fel.
 Hogyha! Maga kérdez.
 MÁSODIK UTAS Mit ért ezen?
 ELSŐ UTAS Semmit. Egyáltalán semmit.
 MÁSODIK UTAS Nem akartam ismét félbeszakítani.
 ELSŐ UTAS Mondja csak, ha másképp nem megy.

4. JELENET

- ÚJSÁGÍRÓNÓ (*a mikrofonba beszél*)
 „Portoceleste kikötőjében vagyunk, egy jellegzetesen idilli kis földközi-tengeri kikötőben. Az éles téli napfény csillogása a hullámokon nyugtalanul verődik vissza a közeli halvendéglő ablaküvegeiről. Itt a hal a halász kezéből egyenesen a szakács kezébe jut, aki azon frissiben elkészíti.
 Semmi sem utal arra, hogy ezekhez a kezekhez vér tapad. A nyomok elmosódtak, és a szem hiába keres utalásokat arra, hogy ezen a helyen történt meg az egyik legnagyobb emberi tragédia. Gyanakvó pillantások észlelik a kamerát. Az első halász hátat fordít nekünk.
 Az egyik halász kiköp, rá a szemétre, amelyet a hullámok nekicsapnak a kikötő oldalfalának. Vajon tán nekünk szól ez?
 Úgy döntünk, hogy nem veszünk róla tudomást. Egy másik nyíltan kotorászik a hátsó fogai között. Fekete kutyája az előbb még illedelmesen feküdt mellette, most hanyatt vágja magát, és félelem nélkül feltárja nekünk rózsaszínű... Széles vigyor suhan át a kikötőn: közvetlenül a mikrofon mellett pottyant le éppen egy sirály folyékony ürüleke. Nyilvánvaló: itt nem látják szívesen az újságírókat.”
 (*Kikapcsolja a készüléket*)
 Oké. Korog a gyomrom. Menjünk enni.

5. JELENET

- MÁSODIK UTAS Azt mondtam, hogy tekintve a majd háromszáz, a tenger fenekén sodródó hullát, megpróbáltam valami rosszközérzet-félét érezni – ahogy a kongresszus azt a résztvevőitől hallgatólagosan elvárja vagy feltételezi.
 ELSŐ UTAS És?
 MÁSODIK UTAS Az effajta katasztrófabeszámolókat, amelyek többnyire nem többek helyreigazításnál, általában alig veszem tudomásul, hacsak véletlenül nem jár együtt velük egy kongresszusi meghívó.
 ELSŐ UTAS (*türelmetlenül*) Most mi van a maga rossz közérzetével?
 MÁSODIK UTAS Rápillantottam a meghívóra, aztán a földgömbre, és egy gondolat ötlött föl a fejemben: éppolyan mellékesen haltak meg, mint amilyen véletlenszerű az élet. (*Megszívja a bugyborékoló szalmaszálat*)
 ELSŐ UTAS És ezért szakított félbe engem?
 MÁSODIK UTAS Arra a véletlenre gondolok, amely mindenkinek, aki létezik, lehetővé tette, hogy legyen: az ideális oxigénviszonyoktól kezdve, a szükséges klímától, a Naptól való megfelelő távolságtól, hogy ne égjünk el, és a megfelelő közelségtől, hogy ne fagyjunk meg, egészen a sperma és petesejt találkozásáig természetesen, és az agy területeinek ideális kapcsolataig, abból a célból, hogy kialakuljon a saját én tudata – hogy csak durván felvázoljam a dolgot. Galaktikus véletlenszerűség.
 (*Rázogatja a poharát, kotorászik benne a szalmaszállal*)
 Azonban nem ugyanilyen tetszőleges az, ahogyan visszatérünk a Semmibe – legalábbis az közös bennünk, hogy azt a hatvan-hetven évet ünnepélyes abganggal fejezzük be. Temetéssel.
 Ők azonban nem. Ők ugyanolyan véletlenszerűen, mellékesen és érintetlenül vetették vissza magukat a Semmibe.
 Kér még egyet?
 ELSŐ UTAS Nem kérek többet.
 MÁSODIK UTAS Egészen úgy, mintha nem ismertek volna semmiféle különbséget a lét és a nemlét, a létezés lehetősége és a nemlétezés lehetetlensége között. Olyan őszinte közönnyel adták át magukat a halálnak, hogy maga a halál még egyszer szabadon engedte őket – a felszínre dobta őket, mert nem akarta, hogy bármi köze legyen ehhez! De az élők sem akarták, hogy bármi közük legyen hozzá!
 És némi gondolkodás után ettől támadt rossz közérzetem.
 (*Csönd*)
 ELSŐ UTAS Bravó!
 MÁSODIK UTAS Valami rossz érzést csak kell magával vinnie az embernek – hogy tudja, mit ellenez, és talán azért is, hogy tegyen valamit ellene, nem gondolja?

ELSŐ UTAS És hogy fogják az ön eszme-futtatásai megakadályozni a katasztrófákat, már megbocsásson?

MÁSODIK UTAS Lehet, hogy csak azért mondom ezt, hogy megmagyarázzam, hogyan jutottam végül egy nagyon ravasz öltre.

ELSŐ UTAS Még nem fejeztem be.
Még nem fogalmaztam meg a tézisemet.
Csak lehetőséget akartam adni önnek egy gondolkodási szünettel, hogy válaszoljon a megállapításaimra, hogy belegondoljon, véleményt alkosson róluk.

MÁSODIK UTAS Jöjjön. Meghívom ebédre...

6. JELENET

Vendéglőben. Az Újságíró nő felemeli a poharát

ÚJSÁGÍRÓNŐ A halottakra, a hajóroncsra, a halotti bizonyítványra!
Az igazságra és arra, hogy itt vagyunk!

ÚJSÁGÍRÓ A díjra.

Koccintanak

Hogyan fogunk hozzá, hogyan derítjük fel, osztjuk be az egészséget... és hogyan szabadulunk aztán meg tőle?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Hmm. Megtenné újból?

ÚJSÁGÍRÓ Hol van az ellenség, a gazember, a csaló?
Ha nem mindenki az?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Vagy van-e sajnálat? Belátás? Hiba, amely akár megbánáshoz is vezethet?

ÚJSÁGÍRÓ A kapitány? A csempészek? A halászok?
A politika?
Európa? Az egész világ? Tehát senki?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Megváltoztatták önt az eldobált halottak?
Mindnyájunkat meg tudnák változtatni?

ÚJSÁGÍRÓ És aztán – Lampedusa! Százak, ezrek. Mindennap.
Itt szörfözők. Ott vízbefúltak.
Pantelleria, Gibraltár!
Melilla kerítése, életfogytig határátlépésre csábít; Tanger! Kilátással Spanyolország mindennapos csábítására.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Szükségünk van a halottakra ahhoz, hogy jobb emberré váljunk? Fogalmazna úgy, hogy a halottaknak volt értelmük?

ÚJSÁGÍRÓ Kis szerencsével megtaláljuk őket a kamionok alatt, a hajtóműbe kapaszkodnak, ha az felizzik, akkor szénné égve érkeznek meg, ha egyáltalán megérkeznek.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Egyfajta megtisztulási folyamat?
Ön síkraszállna az ilyesfajta megtisztulási folyamatok mellett?
Lehetőleg rendszeresen legyen ilyen?

ÚJSÁGÍRÓ És Isten halott.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Mi fog megváltozni? Megváltozik valami?
Végül: mit gondol a kiemeléstről? Halotti bizonyítvánnyal? Azzal! Egyáltalán: mindennel, ami vele jár?

ÚJSÁGÍRÓ *Calamari fritti.* A bor remek.
Mit fogsz csinálni a pénzzel, a díjjal?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Hmm, eltapsolom, talán utazásra? És te?

ÚJSÁGÍRÓ Én befektetem.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Befekteted?

ÚJSÁGÍRÓ Nyugdíj. Nyugdíjkasszába fizetem. Mit gondolsz, ki lesz még meg, amikor én öreg leszek?
A fiatalok közül, úgy értem. Vagy a nyugdíjból.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem gondoltam volna.

ÚJSÁGÍRÓ Na ugye. Azért vigyázzunk, nehogy aztán ne kapjuk meg a díjat!

ÚJSÁGÍRÓNŐ Én is azt mondom. Tehát – rajta.

ÚJSÁGÍRÓ Akkor gyorsan.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Igyekezzünk.
(*körülnéz*) Minden olyan kihalt. Olyan eszméletlenül kihalt!

ÚJSÁGÍRÓNŐ Hol van mindenki? (*Rövid szünet*)

ÚJSÁGÍRÓ Meghaltak.

ÚJSÁGÍRÓ Nem kérdezhetnénk meg azokat, akik tudják?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Azok, akik tudják, halottak.

ÚJSÁGÍRÓ Azokat, akik nem haltak meg.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Azok illegálisak és nem beszélnek – vagy kitoloncolták őket.

ÚJSÁGÍRÓ Lehet, hogy a valóságban minden teljesen banális.

ÚJSÁGÍRÓNŐ És csak azon múlik, milyen szemmel nézi az ember?

ÚJSÁGÍRÓ Ott vannak egy hajón, nevet rájuk a nap, terhes asszonyok, öröm rájuk nézni, boldogság vár rájuk, és azt gondolják: ó, milyen könnyű és derűs a világ, és nemsokára partra szállunk.

ÚJSÁGÍRÓNŐ És aztán?

ÚJSÁGÍRÓ Aztán? Aztán már semmi nem hallatszik.

Az Újságíró nő bőfög

ÚJSÁGÍRÓNŐ (*a mikrofonba beszél*)
„Önök motor hangját hallják, amely bármely pillanatban lefulladással fenyeget.
Rozsdalyukak, behatol rajtuk a víz – Európa még tizenkét kilométer. A nők, akik szülnék, túl korán szülnék, pontosan tizenkét kilométerrel korábban a kelletténél. A gyermekszegény Európába való biztos belépés olyan, mint érték-telen salak az elvérző nő lábai között. Szomjan halás. A vízzel teli óceán közepén. Folyékony méreg. Hasmenés, kiszáradás, végkimerülés, diaré, halál.
Diaré – milyen szép szó. Nem tudod, mit jelent, olyan gyakran hallani.
Ittál már tengervizet – és hánytál tőle?
Mégkóstoltam, gyerekkoromban az anyám köldökéből kiszüröcsöltem.

7. JELENET

Étkezés a fedélzeten. Diszkrét háttérzene, örökzöldek hallatszanak a hangszóróból, például a Felicità vagy a Strangers in the night

ELSŐ UTAS (*ideges, feszült, mániákus*)
Mondok magának valamit.
A bolygó hollandi ma is az óceánokon hajózik!

Partjaink előtt ott cirkál a hajója a viharokon, homokzátónyokon és tengermélyi sziklákon át, abban a reményben, hogy alkalmas pillanatban a partra léphet. Az egykori kódós fok ma a Gibraltári-szoros, Lampedusa szigete, Szicília kikötővárosai – az átjáró Európába!

Gondolja csak meg. Kik ma az aggastyán istenek? Ki rajzolja meg a határokat? Ki határozza meg, hogy kinek szabad bejönnie, és kinek tilos?

Ki teszi őket kárhozottakká?!

MÁSODIK UTAS Engedje már el a karomat.

ELSŐ UTAS Bocsánat. Nem tudjuk, hányan sodródnak a hullámokon, nem tudjuk, hányan fekszenek már régóta a tengerfenéken, akiknek a hozzátartozói életjelre várnak, vagy a halotti bizonyítványra. Bolyongó lelkek. Miért néz így rám?

MÁSODIK UTAS Hogy ízlik önnek a hal?

ELSŐ UTAS Kísértethajók! Név nélkül, történet nélkül, a megváltás reménye nélkül. És ne feledje: aki találkozik velük, maga is kárhozottá válik.

MÁSODIK UTAS Fehér szakállal, kancsalítva...

ELSŐ UTAS A halászok, akik rátalálnak a hajóikra, és arra vannak kárhozotva, hogy megtagadják tőlük a segítséget, hogy ne csináljanak semmit, csak nézzék a haldokló testeket, tétlenül, ahogy a törvény előírja, és a hatóságoktól jövő utasításra várjanak, ami soha nem fog megérkezni, soha! *(Várakozással néz a másikra)* A hal remek, gondolom, frissen fogták.

Némán esznek tovább

Bocsánatot kell kérnem magától.

MÁSODIK UTAS Azért, mert meghívtam ebédelni?

ELSŐ UTAS Untattam magát. Azt hittem, talán érdekelni fogja. Úgy tűnt nekem, mintha szívesen hallgatta volna.

De természetesen egy szemernyit sem érdekelt.

MÁSODIK UTAS Ó, ne aggódjon emiatt.

ELSŐ UTAS Akkor megnyugodtam. Tudja, az emberben feltámad a kétség.

(Szünet)

MÁSODIK UTAS Szerintem ön elveti a sulykot.

ELSŐ UTAS Nem kellene törődnöm velük. Elvetem a sulykot? *(Nyel)* Akkor mégiscsak idefigyelt.

MÁSODIK UTAS Ön olyan neveket említ, mint Bartolomeo Diaz, Vasco da Gama.

Európaiakról beszél, hősookról, akiknek a tetteit megénekeltek. Ma meg megfilmésítik. Merészség, felfedezőkedv, az ismeretlen, előre láthatatlan, a bizonytalan iránti vonzódás... Ne nézzen már ilyen megrökönyödve rám.

ELSŐ UTAS Elnézést.

MÁSODIK UTAS Háromárbocosokkal vágta neki az útnak, a dagadó vitorlák királyok címerét viselték, egy nép büszkeségét és gazdagságát képviselték. Az az átok, amiről maga beszél, őbelőlük legfeljebb halvány mosolyt váltana ki. *(Csönd)*

ELSŐ UTAS Szép magától, hogy meghallgatott.

MÁSODIK UTAS Ön a mi korunk kárhozottaival hozza őket összefüggésbe, de hát olyanok mindig is voltak: akik rosszkor, rossz helyre születtek. Ez olyan, amilyen. Tetszőleges. Szörnyű. Tetszőlegesen szörnyű.

ELSŐ UTAS Kérem, nem venné le a napszemüvegét, miközben velem beszél?

MÁSODIK UTAS Bocsánat. De ha leveszem, nem látok semmit.

ELSŐ UTAS *(visszafogottan agresszív)* Ők is éppen annyira hősök! Harcosok, szerencselovagok, kalandorok, akiket elképzeléseik hajtanak, víziók, agyszülemények, a gazdagságról és boldogságról alkotott szédítő elképzelések! Ne mosolyogjon így!

MÁSODIK UTAS Az Európába induló emigráns, akit illegálisnak is neveznek, vagy menekültnek, a menekülő tehát meztelen, ahogy felszáll egy hidegvérű halálkufár hajójára. Meztelen – a mi szemünkben, azáltal, hogy felszállt rá. Mivel felszállt rá, nincs mit veszítenie. Ennél többet nem kell tudnunk ahhoz, hogy meztelenként lássuk. Nem akarunk többet tudni, mint azt, hogy meztelen. És mint meztelenről, helybenhagyólag vesszük tudomásul, hogy már halott.

ELSŐ UTAS Maga tényleg azt gondolja, hogy meztelenül száll hajóra? Én azt mondom magának, fel van öltözve. Vannak, akik egyenesen azt állítják, hogy márkás ruházatot visel. És tudja...

MÁSODIK UTAS Meztelen – úgy, ahogy maga sápadt, tehát tengeribeteg.

ELSŐ UTAS ...gyakran még él! És nemcsak él: büszkén száll fel a hajóra, inspiráltan – várakozás, remény, sóvárgás hajtja!

MÁSODIK UTAS A várakozást, reményt, sóvárgást nem kellene vakon alárendelnie a tévutazásának – mert az a tény, hogy hagyja magát elcsábítani, gyengévé teszi őt a mi szemünkben. Meztelenné.

ELSŐ UTAS Nem! *(Rövid szünet)* Nem vagyok tengeribeteg!

MÁSODIK UTAS El kellene rejtenie a meztelenségét. Nem kellene minket az emberi élet értéktelenségével riogatnia azáltal, hogy a saját életének nem tulajdonít értéket.

ELSŐ UTAS Ön úgy tüntet fel egy egyórás hajóutat Európá és Afrika között, mint a Hadészba való ugrást – egy európai világ körüli útját pedig kirándulásnak tekinti.

MÁSODIK UTAS Okos megfigyelés.

ELSŐ UTAS Gondolja, hogy ő másképpen száll hajóra, mint egy európai?!

MÁSODIK UTAS Jobban tenné, ha egyáltalán föl sem szállna az Európába induló hajóra, legalábbis akkor nem, ha tizenötezer dollárért hajlandó rá, hogy a rak-tár polcán utazzon; nem kellene azt a látszatot keltenie, hogy az életét teszi kockára azért az Európáért, amelyben én élek – ez csak az ő életének értékét csökkenti, és Európáét növeli. Csak azért, hogy aztán annál jobban vigyázunk rá.

ELSŐ UTAS Csak az érkezés különbözteti meg tőlünk, csak az érkezés!

MÁSODIK UTAS Mindenki maga állapítja meg a saját értékét –

ez a *deal*, ez a megegyezés.

ELSŐ UTAS Kereskedelmi megegyezések!
Nem áruról beszélünk!

MÁSODIK UTAS Úgy viselkedik, mint az áru.

ELSŐ UTAS Nem szeretnék tovább beszélgetni egy
elsötétített napszemüveggel...

MÁSODIK UTAS Csak egy biztos: senkire sem költünk annyi
pénzt azért, hogy távol maradjon, mint órá.

ELSŐ UTAS Ezt gyűlölöm.

MÁSODIK UTAS Azt elhiszem.
Milyen szolgálatot tesz azoknak, akik száznolc
méter mélyen a tenger fenekén fekszenek, azzal,
hogy középkori mítoszokkal keveri őket össze?

ELSŐ UTAS Újkori!

MÁSODIK UTAS Az meg mit számít? Nem inkább tenni kellene
valamit?

ELSŐ UTAS Én tudós vagyok.

MÁSODIK UTAS Az meg mit változtat?

ELSŐ UTAS Én a látásmódokat változtatom meg.

MÁSODIK UTAS Látásmódokat?

ELSŐ UTAS Ne nézzen így.

MÁSODIK UTAS Napszemüveget kellene hordania. Az ibolyán-
túli sugárzás árt a szemének.

ELSŐ UTAS Napszemüvegben nem látok semmit. *(Csönd)*

MÁSODIK UTAS Az előadása után tapsot kap, és talán kis
szerencsével egy mítoszkutató tanszéket,
igazam van?

Koccintanak

Öblítse le a halat, ez nehezebb étel, mint
a szokásos halak.

Ön éppen egy *pesce cannibalét* kebelezett be jó
étvágygal, egy kannibálhalat.

ELSŐ UTAS Egy kannibálhalat?

MÁSODIK UTAS Egy kannibálhalat, amely emberi húst emésztett
meg. Látja, mindig lesznek győztesek és
vesztesek, egyensúly kérdése az egész.

ELSŐ UTAS Ez izléstelen, amit mond.

MÁSODIK UTAS Ugye, milyen gyorsan lehet mások szennyét
belsővé tenni, ön szerint nem? Egy falás egy
ártatlan villáról, és már ön is magában hordja.

ELSŐ UTAS *(sziszegve)*
El fognak jönni. A bolygó hollandusok.
Felemelkednek vizes sirjaikból, és végigvonul-
nak a partokon, nedves rongyaikat végighúzzák
a barnára sült testeken, feltartóztathatatlanul.
Maga! Magát a hajánál fogva vonszolják addig,
amíg a gúnyos mosoly az arcán rút grimasszá
válík. Kegyelemért könyörög majd, miközben
minden egyes szaváért marékszám tépdésik ki
a haját.

MÁSODIK UTAS Az enyémet?

ELSŐ UTAS Igen! A magáét!

MÁSODIK UTAS Maga örülne ennek?

ELSŐ UTAS Már bocsánat!

8. JELENET

KURÁTORNŐ *(telefonál)* A Much Identitynek vége. Igen, vége!
Túl lassúak vagyunk!

Nem. Nem, nem úgy értettem. *(Szünet)*
Ide figyelj. Találtam helyette valamit. „A csúf
kis csomag”! Így nevezték el az akciót. Két kis
csomag, az egyik az áll, hogy „gyűlölet”,
ez üres, sivár, fekete, és száználmasan bűzlik.
Egyfajta miniatűr, rothadó koporsó.
Semmiképpen sem olyasmi, amivel szívesen
kapcsolatba kerülne az ember.
A másik csomag arany, mint egy kis aransze-
lence, mindenki azt akarja, mindenki tudni
akarja, mi van benne, de nincs meg a kulcsa.
Miért? Mert nem a miénk. Mert a kulcs azoké,
akik a halászhajó karakterében csontvázvá válnak.
Ennyire egyszerű.
A dolog lényege: a csoport föltette a kérdést,
hogy mi hiányzik még nekünk. Mi az a föld
összes javai közül, ami még nincs meg nekünk?
Mi hiányzik, mi az, ami nem a miénk – még
nem? Mi az, amit birtokba kell vennünk, már
csak azért is, mert másoké?
Nos? Semmi? De igen. Van valami. Hiányoznak
nekünk a vendégek. Igen, a vendégek.
És miért nincsenek vendégeink? Jajaja!
Mert fősvények vagyunk.
Fősvények, mohók, zsigoriak, szarevók, kupor-
gatók, tehát egy szó, mint száz: a vendégse-
retet feltűnő hiányában szenvedünk.
Mi: elaggott emberek, mosoly nélkül, udvari-
asság nélkül, üdvözlés és szeretet nélkül.
Mindenkori üldözi a másikat, és menekül a saját
rosszindulata elől. Mi vagyunk a saját rossz
közérzetünk, annyira rosszul érezzük
magunkat, hogy belefulladásunk a rossz
közérzetbe. Mi vagyunk az a csúnya kis csomag,
amelytől mindenki irtózik. Vicces, nem?
A lényeg a következő: a csoport tanulmányozta
azokat az országokat, ahonnan a halottak szár-
mazzak, és elgondolkodott rajta, mit hoztak
volna magukkal, ha élve megérkeznek. Rájöttek,
hogy kivétel nélkül mindegyikben közös volt a
vendégseretet kiemelkedő kultúrája. Minden
egy ország, ahonnan jöttek, gyakorolja a
vendégseretet! Tehát pontosan azt, ami
nekünk hiányzik.
Eszméletlen, nem?
Tehát a csoport kísérletet tett rá, hogy
kereskedelmi importárut kreáljon belőle.
A vendégseretet mint árut importáljuk azál-
tal, hogy importáljuk a vendégseretet hor-
dozóit. Úgy tekintjük, hogy ők behoznak egy
árut, amelyet mi képtelenek vagyunk előállítani:
a vendégseretet. A régi-új liberális hagyó-
mány szerint: amink még nincs meg, azt
muszáj megszereznünk, a legkisebb fáradsággal
és a legjobb minőségben, addig, amíg azok,
akiké eredetileg volt, már nem számítanak.
Megvásároljuk őket – és, *by the way*, megszü-
nítjük a rossz közérzetet amiatt, hogy ők hivat-
lanul és gátlástalanul saját magukat akarják
importálni. Megszűnik a rossz közérzet mind-
két oldalon. Nincs több halott sehol, soha.

Mindnyájan kereskedünk. Minden csak *deal*. Ebben van valami, én mondom. Meglehetősen eredeti konfrontáció a saját utálatosságunkkal. Rudolf? Rudikám, drágám! Tudod, hogy véletlenül bepakoltam a Hugo Boss alsónadrágot? Véletlenül, tudod.

9. JELENET

HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓNŐ
HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓNŐ

Volpe. Cristoforo Volpe.
Volpe! Cristoforo Volpe! Az? Hát persze!
Igen.
Ez igaz? A becsületes halász.
Ha ön nem lenne, mi mind nem tudnánk, hogy ön kicsoda.
Nem tudtunk volna meg semmit önről, semmit a halottakról, ön nélkül szinte semmi sem maradna nekünk.

HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓNŐ

Ezen nem lehet változtatni.
De még mennyire nem. Ön a bátor cselekvés ez évi díjazottja.

HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓNŐ
ÚJSÁGÍRÓ
HALÁSZ

Ez a céloim.
Akkor ne is változtasson rajta.
Meséljen.
Egy nadrágban, ami a hálomba akadt, találtam egy személyiigazolvány-kártyát. Műanyagba volt forrasztva, és jó állapotban volt – a tengervíz olyan, mint egy sav, egy hónap után a csontok úgy néznek ki, mintha alaposan lerágták volna őket. Csak a műanyag nem.

ÚJSÁGÍRÓNŐ
HALÁSZ

Érdekes.
Hazavittem, és hónapokig ott hevert a lakásban, hogy is ne, egy személyi, ember nélkül... valahogy... elpakoltam, mindenki folyamatosan elpakolta, és aztán nemsokára megint a kezünkbe akadt. A feleségem azt mondta: döntened kell. Olyan volt, mint egy eltévedt állat, megessett rajta az ember szíve. És akkor egy nap azt mondja a lányom: jobb lett volna, ha az egész meg sem történt volna. Ezen sokat gondolkoztam.

ÚJSÁGÍRÓNŐ

Állj! Várjon csak. Szeretnénk felvenni a beszélgetést.

ÚJSÁGÍRÓ

Készen vagyunk. Megtenné, hogy először is bemutatkozik?

HALÁSZ

A nevem Cristoforo Volpe, halász vagyok, mint az apám és a nagypám, és a dédapám, és annak az apja és nagyapja és ükapja is...

ÚJSÁGÍRÓ

És a nagybácsi és a nagynéni és a nagynéni szépapja.

HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓNŐ
HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓNŐ

A mi otthonunk a tenger.
Csodálatos.
Tehát.
Szép sorjában: a ruhadarabok között, amelyek a hálójába akadtak, pólók és tornacipők között talált egy...

HALÁSZ

...egy műanyagba forrasztott személyiigazolvány-kártyát.

ÚJSÁGÍRÓNŐ
HALÁSZ

Voltak emberi maradványok és csontok is?
Én egy műanyagba forrasztott személyit találtam...

ÚJSÁGÍRÓNŐ
HALÁSZ

Emberi maradványokat és csontokat nem talált?
Műanyag személyit.

Csönd, a két újságíró sugdolózik

ÚJSÁGÍRÓNŐ
ÚJSÁGÍRÓ
HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓ
HALÁSZ
ÚJSÁGÍRÓ
ÚJSÁGÍRÓNŐ
HALÁSZ

Nem azt mondta, hogy csontokat is talált...
Nekünk fontos, hogy csontokat is talált.
Megtaláltam tehát a személyi igazolványt...
Nekünk a csontok is fontosak.
Műanyagból volt.
A csontokról akarunk hallani!
Meséljen csak a személyiről.
A személyi igazolványt, amely egy tizenhat éves fiúé volt, elvittem egy római újsághoz – emberieségből, mert a lányom is ennyi idős.
Őt kísértem Rómába, az internátusba. El akart jönni a szigetről. Az iskolában táncoktatás is van, balett és kortárs tánc. És akkor mentem az újsághoz. A személyivel. Mint egy tizenhat éves leány apja az ember tizenhat évig mindent a reménybe fektetett, az ember megcsinálta, naponta simogatta a felesége terhes hasát, a kezében tartja és boldogságot kíván neki, olyan sok boldogságot, aztán felnő, gyorsabban, mint az ember szeretné, járni kezd, elmondja az első mondatokat, ahogy csak a gyerekek tudják, ahogy rajzolja a betűket, újra és újra, egyik oldalt a másik után, ahogy lerajzolja a saját szüleit, fölöttük ég és nevető napocska, az a boldogság, érti, megajándékozni a világot egy ilyen bizalomelőleggel, mindig újra, naponta sok millió megelégedett bizalom. És látja, abból a fiúból nem lett semmi, de ki tudja, mi lehetett volna belőle, talán Nobel-díjas. Szóval, elmentem az újsághoz.

ÚJSÁGÍRÓNŐ
ÚJSÁGÍRÓ
ÚJSÁGÍRÓNŐ
ÚJSÁGÍRÓ
ÚJSÁGÍRÓNŐ

Milyen szép.
Hagyja abba. Ez gyerekműsor.
Folytassa csak.
Hagyja abba ezt a mesét.
Ne hagyja magát félbeszakítani. *(Az Újságíróhoz)*
Mindjárt a kikötőmedence fenekén landolsz.
Semmi mást nem tud mondani?
Ne hallgasson rá.
Egyszerűen mondja el, hogy volt valójában.
Az újság először vonakodott, de aztán akadt egy szponzor, amelyik az újfajta víz alatti kameráját akarta kipróbálni. Tehát kimentünk oda, a koordinátákat tudtam, de ott nem volt semmi. Semmi jel a radarképernyőn, semmi változás a vízfelszínen. Minden irányba elvezettem a hajót – egy-két mérföldnyire északra, délre, keletre, nyugatra. Semmi.
Az újságíró türelmetlen lett. – Talán túl sokáig volt a tengeren! Túl sokat sütötte a nap a fejét! Ide figyeljen! Az a hajó nem létezik! Soha nem létezett, és a készülékeivel együtt sem fog elkezdeni létezni! Az egy kísértethajó! Csak a maga fejében létezik! Kísértethajó!

ÚJSÁGÍRÓ

Hányszor mesélte már el ezt a történetet?
Tízszor, hússzor, kétszázszor? Ez olyan, mintha a csomagküldő szolgáltatótól rendelte volna meg. Túl sima. Maga túl simán mesél.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Valaki ma reggel megharapta neki a fejét.
 ÚJSÁGÍRÓ Maga kapott díjat a bátor cselekedetéért?
 HALÁSZ A díjat a hajóroncs kiemelésére adományozom.
 ÚJSÁGÍRÓ Ki akarja emelni a roncsot?
 HALÁSZ Ki akarjuk emelni a roncsot és múzeumot berendezni. Az emberek bemehetnek, aztán megint kijöhetnek, egy kis bort inni, halat enni.

ÚJSÁGÍRÓ: Igazán? Egy vendéglő, ahol simára polírozott koponyák az asztali lámpák. Mondja tovább.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Jobb, ha erről nem mond semmit.
 ÚJSÁGÍRÓ Folytassa. Ez nagyon kreatív, amit itt tervez.
 HALÁSZ Olyan emlékmű lesz, ami nem egy nemzethez kapcsolódik, az összes halott emlékműve, akik a tengerbe veszttek, keresztényeké, pogányoké...

ÚJSÁGÍRÓ Úgy érti, muszlimok.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Hagyja ezt. Darázsfaszekbe nyúlna.
 ÚJSÁGÍRÓ Folytassa csak. A halott pogányoknál hagyta abba.

HALÁSZ Szükségünk van a támogatásukra, hogy segítsenek, kellene megvesztegethetetlen tekintetek, nemzetközi tekintetek, önké, külföldieké.

ÚJSÁGÍRÓ És mit kínál nekünk?
 HALÁSZ Hogy érti?
 ÚJSÁGÍRÓ Nem talált emberi csontokat a hálójában?
 HALÁSZ Ezt nem mondhatom.
 ÚJSÁGÍRÓ Miért nem?
 HALÁSZ Lehet, hogy csak azt hittem, hogy csontok voltak, a megrázkódtatástól, lehet, hogy valójában halak voltak, azok akadtak be a nadrágba, kardhal, angolna, és azt hittem, hogy csontok, ha az embernek állandóan csontok járnak a fejében, akkor csontokat is lát, akkor is, ha nincsenek is csontok.

ÚJSÁGÍRÓ Nem nézte meg?
 HALÁSZ Egy ilyen pillanatban az ember nem tudja, mit lát. Volt egy bizonyos idő, amikor mindenki folyton csontokat vélt találni...

ÚJSÁGÍRÓNŐ Mikor?
 HALÁSZ Amikor még magunk voltunk, mindenki talált néhány csontot, vállcsontot, ujjcsontot, koponyát...

ÚJSÁGÍRÓNŐ De hiszen évekig agyonhallgatták.
 HALÁSZ Csak amikor nyilvánosságra került, akkor kezdtünk hallgatni. Attól fogva már senki sem volt biztos benne, hogy csontok voltak-e.

ÚJSÁGÍRÓ Csak meg tudja különböztetni az angolnát a csonttól, ön végül is halász!

ÚJSÁGÍRÓNŐ Kidobták a csontokat a hajóból?
 HALÁSZ Megtaláltam a személyit. Egyet! Képzelve el, hány fekszik még odalent. Mások csontokat találtak, és a hatóságokhoz mentek velük, az íróasztalra tették a csontokat, a hatóságok nem akarták látni őket. Azt mondták: mit kezdjünk a csontokkal? Etenessék fel a csirkékkel, csak menjenek már.

10. JELENET

ELSŐ UTAS Zavarja, ha ideülök magához? *(Szünet)*
 Rosszul, nagyon rosszul, pontosan véve egyál-

talán nem aludtam. Vártam, hogy nappal legyen.

MÁSODIK UTAS Akkor van valami közös bennünk.
 ELSŐ UTAS Még nem árultam el önnek az elméletemet.
 MÁSODIK UTAS Emiatt volt ébren?
 ELSŐ UTAS Félbeszakítottak. Valaki félbeszakított. Én szakítottam félbe magamat. A végén aztán mindent ki kellett adnom magamból.

MÁSODIK UTAS Hánynia kellett?
 ELSŐ UTAS Valószínűleg tengeribeteg vagyok, mint ahogy ön feltételezi. Valószínűleg a kannibál megfektette... a hal túl nehéz étel egy hajóútra. Igaza van. Valamiképpen mindenki, aki ezzel a dologgal foglalkozik, magáévá teszi az ügyet. És mondom önnek még valamit: az, hogy magáévá teszi az ügyet, nem menti fel az alól a kötelezettség alól, hogy magáénak tekintse az ügyet, ha.... *(Csönd)*

MÁSODIK UTAS Ez a megállapítás tartotta ébren egész éjjel?
 ELSŐ UTAS ...ha! Ha az ember tenni akar valamit, akkor tennie kell valamit! Vagy nem?!

MÁSODIK UTAS Ezért vagyunk itt.
 ELSŐ UTAS Nekem nem kell magamat ön előtt igazolnom. Sokáig feküdtem ébren, és elkezdtem félni. Magamtól, a saját gondolataimtól. És mégis tudom, hogy ez a helyes út. A mítosz erősebb, mint a törvény! Ne mosolyogjon. Hagyja abba!

MÁSODIK UTAS Nyugodjon meg. Hiszen reszket.
 ELSŐ UTAS *(lassan magához tér)*
 Igaza van. Egy embernek nincs értéke – száz embernek még kevésbé. Nem mondom ellent magának. Nem több, mint egy otfelejtett szőrszál a frissen áthúzott szállodai ágyban. Egy tengerparti sétán nemrégiben különös dologra bukkantam: a hullámverés több száz nejlontasakot sodort magával, a zacskókban, vörösesbarna páclében apró, fej nélküli szardíniák úsztak. Kifogták őket, lefejezték, beforrasztották a műanyag zacskóba – és visszadobták őket a tengerbe. Talán lenyomta az árat a túl nagy mennyiség, és a fele rakomány több nyereséget hozott. Milyen értelmetlenül úsztak ott a nejlontasakjukban. És képzelje el: még le sem járt a szavatosságuk. Milyen értelmetlen. Nem mondom ellent magának. Az ember sem ér többet.

MÁSODIK UTAS Felborította a poharát.
 ELSŐ UTAS Bocsánat.
 MÁSODIK UTAS Pincér? Legyen szíves, kérem...!
 ELSŐ UTAS Bocsásson meg, magára folyt?
 MÁSODIK UTAS Még éppen el tudtam hárítani.
 ELSŐ UTAS Akar helyet cserélni?
 MÁSODIK UTAS Nem.
 ELSŐ UTAS Megbeszélés nélkül!
 Megegyezés nélkül!
 Szerződés nélkül!
 Nem vagyunk egyebek, csak műanyagba forrasztott szardíniák!

MÁSODIK UTAS Miért izgatja fel magát ennyire?
 ELSŐ UTAS A törvények már nem adnak támaszt. Félrevezetnek. Minden egyre jobban félrevezet. A folyamatok egyre gyorsabbak lesznek, áru-

folyamok, pénzfolyamok, tőkefolyamok. Magukkal sodornak bennünket, magukkal sodorják a törvényeket, lebuknak a feneketlen iszap alá, nem adnak támaszt, nem adnak elrugaszkodási pontot, nem adnak partot, kapaszkodót! Mindannyiunkat utolért az átok – a bolyongó hajó átka minket is utolér. Mind egyedül vagyunk hagyva! Egyedül hagytuk magunkat!

MÁSODIK UTAS Ön holtsápadt és könnyezik. Minden jel arra mutat, hogy ön tengeribeteg.

ELSŐ UTAS Tengeribeteg?
A törvények már semmit sem érnek!
Mondja meg, hogy miért dobták vissza a hullákat! Mondja meg!

MÁSODIK UTAS Mondja meg maga.

ELSŐ UTAS Azért, mert ha egy halász egy koponyacsonttal partra száll, azt kockáztatja, hogy feljelentik illegális bevándorláshoz való segítségnyújtás miatt! Maga is tudja! *(Csönd)*

MÁSODIK UTAS A rabszolgákat mindig a tengerbe dobták. Az ő őseiknek a csontjai nyugszanak a tengerfenéken, akik meghaltak kolerában vagy más nyugati betegségekben, vagy fellázadtak, és golyó lyuggatta tetemüket a tengerbe dobták. A nyugatra vezető út az ő csontjaikkal van kikövezve, pontosan véve ez az ő útjuk, az őseik útja, alapjában véve az ő történelmük útja, egyik réteg a másik fölött, ahogy más népek történelme hegygerinceken keresztül vezet, az ő útjuk a Golf-áramon keresztül nyugatra vezet. Ezt az utat járták be rabszolgaként – és most újra ezen járnak.

ELSŐ UTAS Miért tekintenék most másnak magukat?
Mi megegyezhetnénk abban, hogy mostantól...
ők emberek.

MÁSODIK UTAS Úgy érte: maga meg én? *(Nevet)*

ELSŐ UTAS Hiszen maga beszélt megállapodásokról! Én is csak megállapodásokról beszélek!

MÁSODIK UTAS Másrészt a tömegsirokból senkinek sem származik semmi jó. *(Hosszú szünet)*
Mi baja?

ELSŐ UTAS Semmi, semmi.

MÁSODIK UTAS Csak nem fog... maga sír?
Gyengék az idegei, ugye? Eressze csak ki.
Mindjárt újra nevetni fog.

Hosszú szünet, mialatt Első Utas a szemét törli, az orrát fújja, és újra a szemét törli

ELSŐ UTAS Amikor megkaptam a meghívót... *(Szünet)*
elmentem a templomba kezemben a meghívóval, letérdeltem, és elsuttogtam... egy hálaadó imát... hogy ad nekem még egy esélyt...
a kongresszus...
(Szünet. Az orrát fújja)
Pedig valaha olyan büszke voltam, hogy nem hittem Istenben.

MÁSODIK UTAS Így megy ez.

ELSŐ UTAS Azt hogy érte, hogy senkinek nem származik semmi jó belőle?

MÁSODIK UTAS Azért vagyok itt, mert az a véleményem, hogy ki kellene emelni a halottakat. Vontatóháló eljárással ez sokkal kisebb felhajtás lenne, mint a tonhalhalászat. Van elég érdeklődő, hozzátartozók, akik kifizetnék a költségeit, ha cserébe kapnának egy szabályszerű halotti bizonyítványt és egy urnát. Az urnákon is gondolkoztam már: kis négyszögletes edények, amelyekből húsz megy bele egy négyszögletű ládába – a nagy mennyiségre való tekintettel ezáltal garantálva lenne a gyors és kifogástalan visszaszállítás repülővel és hajóval egyaránt.

ELSŐ UTAS Most éppen rosszul vagyok. *(A korláthoz siet)*

MÁSODIK UTAS Nyugodtan hányja ki magát. Sejtettem, hogy így fog reagálni.

Én előnyben részesítem a probléma

megoldását. *(Rápillant)*

A megoldást.

Egy egyszerű urna és egy halotti bizonyítvány révén.

ELSŐ UTAS *(mialatt félig kilóg a korláton)*

Mint egy vécé. Egy globális vécé. Amelybe egész népek hánynak bele – más népek emészthetetlen tömegeit adják ki magukból. Népek vécéje, nemzetvécé, amelyen egész népeket öblítenek le... és a tengerfenéken korábbi népek planktonjával rettenetes szemétdombot alkotnak.

MÁSODIK UTAS Menjünk. Elkisérem. Most jöjjen.

11. JELENET

ÚJSÁGÍRÓ *(suttogva)* Ez most a polgármester?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem tudom.

ÚJSÁGÍRÓ Miért ül a polgármesteri székre?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Nyilván ő lesz a polgármester.

ÚJSÁGÍRÓ Nem tudod, hogy hívják a polgármestert?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem igazán. Te tudod?

ÚJSÁGÍRÓ Kérlek, nem tudod ...?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Te tudod?

ÚJSÁGÍRÓ Kérdezd már meg.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Bocsásson meg, maga az?

ÚLNÖK Kaktuszgyümölcs. Vegyenek.

Állj! Késő. Nem kellett volna hozzányúlania.

Ha a tuskék belemennek az ujjába, akkor észrevétlenül a bőrében maradnak, és ott virágoznak.

Tudják, mi az a glochidia? Tüske. Alig észrevehető, de cudar tuskék. Igazából azért olyan alatomos, mert a nagy tuskék láthatóak, mindenki azokkal vigyáz, óvatlanul azoktól óvakodik, mindenki a nagy tuskék közé nyúl, és ezáltal egyenesen bele a kis cudarokba, megsebzti magát velük, és észre se veszi. Csak a fájdalom veszi észre, a láthatatlan cudar fájdalmat.

Nem gondolják önök is, hogy a láthatatlan fájdalom sokkal rosszindulatúbb? Egyenek.

Mondjak valamit? A legtöbben észre se veszik a láthatatlan fájdalmat. Azért, mert nem látják, azt hiszik, hogy nincs is. Primitív gondolkodás. Olyan primitív, amilyen csak lehet. Belenéznek

a poros tükörbe, és a szemüket mossák meg. De ragaszkodjunk a tényekhez, a tényszerű beszédhez, végül is, ezért vannak itt.

36° 25' északra, 14° 34' keletre.

Értenek a koordinátákhoz? A hajózási egyezményekhez? Nem értenek hozzá. Aki csak hozzánk jön, mindenkiről bebizonyosodik, hogy a leghalványabb fogalma sincs a nemzetközi vizekről. Nemzetközi vizek, értik? Pontosan véve külföldi utazás. Le is lehetett volna löni őket. Nemzetközi vizek. Az a néhány centiméter, mondják önök. Jó. Én azt mondom: milliméter! A glóbuszon ezek milliméterek – amelyek azonban tengereket választanak el. Ha tehát igaz lenne, hogy egyikük-másikuk nemzetközi vizekből származó csontokat őriz, azokat abban a pillanatban be kellene szolgáltatnia. Nincs rá jogosítványa. Csak a halakra van, a halakra. A csontok nem az ő tulajdonát képezik, és ami nem az övé, azt vissza kell juttatni oda, ahol találták. Ezt ellenőrizni fogjuk, ebben biztosak lehetnek.

Megnyugodva utazhatnak haza.

Az igazság kedvéért: egyes halászokról van szó, nem általában véve a halászokról. Nekem is a múlt héten ellopták a pénztárcámat, de azért nem beszélnek általában kannibálokról.

Gondolják csak el. Miért ez a szó? És nem egy másik? Megint csak azt mondom: milliméter. Milliméter, milliméter, milliméter! Minden korlátozható lenne erre a szóra. Milliméterek választanak el a fekete kontinenstől, mi vagyunk a legszélső pont, a civilizált Európa legutolsó csücske – egy kis jóindulattal már Afrikánál vagyunk, az afrikaiaknál, a kannibáloknál! Értik már? Néhány hulla a vízben, és már *miniket* is annak néznek. Milliméter. Pedig kilométerek választanak el bennünket, és az egész Nyugat. Gondolkodjanak el ezen, de ne nyeljenek közben félre. És nézzék meg a glóbuszt. Mondják meg, hogy megtalálják-e rajta Portocolestét. Ha igen, akkor gratulálok maguknak. Ha nem, akkor meg kellene gondolniuk, akarnak-e olyasmivel foglalkozni, ami rajta sincs a földgömbön.

Tulajdonképpen miről beszél maga?!

Maguk miről beszélnek?

Mi? Mi még egy szót se szoltunk.

Én?

Maga!

Én egy kaktuszgyümölcs tüskéiről beszéltem, amelyek képesek olyan fájdalmat okozni, amely láthatatlan marad – láthatatlan, és ezáltal nem létező. Tehát nincs értelme keresni, kilátástalan. Jön a polgármester.

ÚJSÁGÍRÓ
ÜLNÖK
ÚJSÁGÍRÓ
ÜLNÖK
ÚJSÁGÍRÓ
ÜLNÖK

Megjelenik a Polgármester

ÚJSÁGÍRÓ (*suttogva*)

Nem is ő volt az!

ÚJSÁGÍRÓNŐ De akkor ki volt?

ÜLNÖK Ők a természet és társadalom közötti

sokoldalú, kölcsönös és egymást kölcsönösen kiegészítő kapcsolatot kutatják Európa déli régióiban.

12. JELENET

ELSŐ UTAS (*fekve*)

Ön megsemmisített engem. A tézisemet.

Engem.

Most már én sem tudom, mit lehetne még tenni.

MÁSODIK UTAS Nekem nincsenek kételyeim.

ELSŐ UTAS

Ön látta rajtam! Munka nélküli egyetemi oktató – vallja be, hogy látta rajtam –, aki ingyen tart szemináriumokat. Ez a meghívás a kongresszusra – mint a szusi. Ez a kongresszus lett volna az esélyem. Maga nagyon antipatikus ember. Professzor doktor Én! Akit meghívtak a nemzetközi kongresszusra az európai rossz közérzet kutatására, különös tek-tek-telintettel Európa peremvidékeire. Micsoda marhaság! Ugyan miféle rossz közérzet? Hiszen én örültem! Boldog voltam! (*Sóhajjt*)

13. JELENET

POLGÁRMESTER Nos hát. Nem három hónap, nem is hat.

Portoceleste azt tűzte ki céljává, hogy olyan turizmust teremtsen, amely tovább tart, mint tizenkét hónap. Arra törekszünk, hogy az év tizenhárom, sőt tizennégy hónapos legyen. A strandok tiszták, eltűntek a tiz éve még ott heverő véccészeszék, jöhetnek a látogatók. Vonzerő a zöldség, feljövőben a cukkinivirág, a sztárszakácsok a különféle virágokat favorizálják, a lányok evés közben a hajukba tűzhetik őket, vagy a szájukba, tetszés szerint. Ne feledkezzenek el a vadon termő kaktuszgyümölcsről sem. Vadon hagyjuk, ahogy van, azért, hogy vad maradjon. A kicsiny gömbölyű portocelestei paradicsom viszont gondos nemesítés eredménye, a cél, hogy minél kisebb legyen a paradicsom, akkora, mint az olívabogyó, mint a kapribogyó, a legkisebb tervezési hiba esetén nulla termés, van ugyan paradicsom, de olyan kicsi, hogy pusztán szemmel nem kivehető. De továbbra is ragaszkodunk a minőséghez és mennyiséghez. A születésszám növekszik, a helység lakóinak központi sajtó-tossága a közösségi élet. Raktáraink tele vannak toastkenyérrel és nutellával, ezek ízlenek a legjobban a szükségben. Mit lehet még mondani? Portoceleste specialitása az édesség. Szabadna? Parancsoljanak, vegyenek. Nagyon példaszzerű. Nagyon példaszzerű az önök ittlétének valódi oka is.

ÚJSÁGÍRÓ Mire gondol?

POLGÁRMESTER Amiért valójában itt vannak.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Mit talál ezen példaszzerűnek?

POLGÁRMESTER Azon a kis helyen, ahonnan jönnek, szenvtelenül feltehetik a teát főni, és semmi mással

nem kell foglalkozniuk, mint a teájuk minőségével.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Ön szerint ez rendjén való?

POLGÁRMESTER Az unokaöcsém a motorját nemsokára behajózza Tunézia felé. Meg akarja ismerni a sivatagot. Ezt nem minden büszkeség nélkül mondom.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Ön szerint utazgatni rendjén való?

POLGÁRMESTER Miért ne tartanám rendjén valónak? Én is voltam fiatal, és szabadnak éreztem magam, mint a madár.

ÚJSÁGÍRÓ Akkor azt bizonyára nem tartja rendjén valónak, hogy néhány kilométerre az önök kikötőjétől egész tömegsírok találhatók.

POLGÁRMESTER Maga helyesen teszi fel a kérdéseit, fiatalember. És igazat adok önnek: én ezt egyáltalán nem tartom rendjén valónak.

ÚJSÁGÍRÓ Mit javasol?

POLGÁRMESTER Nem kellett volna elpusztulniuk.

ÚJSÁGÍRÓ Nem kellett volna elpusztulniuk?

POLGÁRMESTER Ez nincs rendjén. Senkinek sem kellene rögtön elpusztulnia.

ÚJSÁGÍRÓ Nem tartja rendjén valónak, hogy meghaltak?

POLGÁRMESTER Hogy találnám rendjén valónak?

ÚJSÁGÍRÓ Lehetséges, hogy egy apróság elkerülte a figyelmét?

POLGÁRMESTER Lehetséges. Úgy látszik, a mai fiatal emberek ezt mulatságosnak találják?

ÚJSÁGÍRÓ Fegyverrel kényszerítették őket egy kis csónakba!

POLGÁRMESTER Akkor fel kellene pofozni azt a kapitányt.

ÚJSÁGÍRÓ És talán a politikát is?

POLGÁRMESTER Felőlem az egész világot. Én nem tartom vissza önöket.

Csak egyet ne felejtessenek el: senki sem szereti, ha felpofozzák. *(Csönd)*

ÚJSÁGÍRÓNŐ Lehet, hogy nem voltak fiatalok.

POLGÁRMESTER Annál rosszabb.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Talán utána lehetne nézni ennek?

POLGÁRMESTER Ennek nehezen tudnánk utánanézni – mert nincsenek útleveleink.

ÚJSÁGÍRÓ Hát akkor emeljék ki a hajót.

POLGÁRMESTER Azért, hogy megtudjuk, fiatalok voltak-e?

ÚJSÁGÍRÓ Azért, hogy megtudják, hogy meghaltak!

POLGÁRMESTER Nos. Nem erről van szó.

ÚJSÁGÍRÓ Nem erről van szó?

Akkor miről van szó, ha nem a halálról?

POLGÁRMESTER Az útlevélről.

ÚJSÁGÍRÓ De mi halottakról beszélünk.

POLGÁRMESTER Bármennyire sajnálatos is.

ÚJSÁGÍRÓ Ön nyilván hisz a túlvilágban!

POLGÁRMESTER Legalábbis tanácsosnak tartom.

ÚJSÁGÍRÓ Miért nem emeli ki a hajót?

POLGÁRMESTER Hogy megnézzem, volt-e útlevelük?

ÚJSÁGÍRÓ Például.

POLGÁRMESTER Mit érünk az útlevelükkel? Most, hogy már meghaltak?

ÚJSÁGÍRÓNŐ A halotti bizonyítványhoz.

POLGÁRMESTER Amíg nincsenek meg az útlevelek, nem tudunk halotti bizonyítványt kiállítani.

ÚJSÁGÍRÓ Hát ez az.

POLGÁRMESTER Hát ez az. *(Szünet)*

Nézze. A dolgok nagyon egyszerűek. Európában mindenkinek joga van a megérkezéshez. Mindenkinek először is

szabadjon megérkeznie. Legalábbis azért, hogy megtudja, hogy ez volt-e az igazi. Tehát valamennyire kötelessége is megérkezni.

Nem megérkezni és közben meg is halni – ez ellenkezik a saját jogaival.

ÚJSÁGÍRÓ Talán nem kaptak útlevelet?

POLGÁRMESTER Akkor egyszerűen várni kell.

ÚJSÁGÍRÓ Mire?

POLGÁRMESTER Arra, hogy megváltozzanak az idők. Amíg újra felosztják a világot, felőlem akár vércsoport szerint, Rhesus-faktor szerint, csillagegy szerint, ahogy tetszik.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Ön tehát nem tartja rendjén valónak, hogy meghaltak.

POLGÁRMESTER Pontosan.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Akkor ön az élet pártján van.

POLGÁRMESTER Az élet pártján. Ahogy mondja.

ÚJSÁGÍRÓ Hát, ha így van.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Mmh. És mit tesz ön? Az életért?

POLGÁRMESTER Mit teszek?

ÚJSÁGÍRÓNŐ Mit tesz?

POLGÁRMESTER Tenni egy csomó mindent teszünk. Konferenciák, emlékmű...

ÚJSÁGÍRÓ Emlékművet akar állítani?

POLGÁRMESTER Emlékművet.

ÚJSÁGÍRÓ Emlékművet kinek?

POLGÁRMESTER Emlékművet mindenkinek.

ÚJSÁGÍRÓ Emlékművet, miért?

POLGÁRMESTER Miért? – Mindenkinek amiért akarja. Ez szabadon van hagyva, teljesen nyitott.

ÚJSÁGÍRÓNŐ És nem tudnák mégis kiemelni a hajót? Az élőknak.

POLGÁRMESTER Nem gond. Kiemeljük a hajót. De mi van a többi hajóval? Ha ezt a hajót kiemeljük, a többit is ki kell emelnünk. Igazság szerint ki kellene emelnünk azt az olasz tengeralattjárót is, amely 1927-ben süllyedt el. Igazság szerint. Vagy van valami ok arra, hogy az egyiket kiemeljük, a másikat ne? *(Szünet)* No látják.

ÚJSÁGÍRÓ Mit javasol?

POLGÁRMESTER A csónakoknak nem kellene elsüllyedniük. A hajóknak sem.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Az embereknek?

POLGÁRMESTER Embereknek sem.

ÚJSÁGÍRÓ A bajnak?

POLGÁRMESTER A bajnak? Ön ravasz róka. A baj elsüllyedhet.

ÚJSÁGÍRÓ A háborúnak?

POLGÁRMESTER A háború is elsüllyedhet.

ÚJSÁGÍRÓ A sóvárgás?

POLGÁRMESTER A sóvárgás?

ÚJSÁGÍRÓ A sóvárgásnak is el kellene süllyednie?

POLGÁRMESTER A sóvárgás maradhat.

ÚJSÁGÍRÓ A sóvárgás maradhat.

POLGÁRMESTER A sóvárgás maradhat, ahol van.

14. JELENET

KURÁTORNŐ Hol látsz itt apokalipszist?? Mit látsz? Lovasokat, akik elővágtatnak a sivatagból? Ugyan hol?

Én nem látok egyet sem! Nem!
 Engem az én utópiáimtól nem foszthat meg egy apokalipszis! Két apokalipszis se!
 Ezt nem csinálhatod!
 Árkádiától Oklahomáig tanulmányoztam a világ összes utópiáját – és most át akarsz nyergelni az apokalipsziszre!
 De miféle apokalipszis!?
 Egy asszisztens miatt!? Aki unottan lapozgat egy csomagküldő katalógust, és közben hatalmas ötlete támad? Hú de eredeti! De hiszen az apokalipsziszre csak serdülők gondolnak! Ha gondolnak egyáltalán. Azok csak magukra gondolnak! Tulajdonképpen ki az a nő? A neve nem mond nekem semmit. Már begugliztad? Még be se gugliztad. Direkt ízléstelen apokalipsziszről beszélni, miközben emigránsok ezrei vannak úton nyugat felé. Emberek, akiknek vízióik vannak, utópiáik! Azt akarod csinálni, amit a politikusok, akik harmadik világháborúról sikítoznak, amint egy menekülthajó közeledik a parthoz? Képzeld el a Szabadság-szobrot, ahogy meghirdeti az apokalipszisz, miközben az új amerikai bevándorlók ott ujjonganak előtte! Nem kellene inkább komolyan vennünk a vízióikat, ahelyett hogy apokaliptikus állapotokról beszéljünk? Nem kellene komolyan vennünk a vízióikat – nem kellene komolyan vennünk a vízióikat – nem kellene komolyan vennünk a vízióikat? *(Szünet)* Nyilván le akarsz vakarni. Micsoda? *(Szünet)* Ezt nem mondanád? Micsoda?! Ez azt jelenti, hogy ki vagyok rúgva? Tehát ki vagyok rúgva?

15. JELENET

A kikötőben, a tengerre nézve

ÚJSÁGÍRÓ Miről van szó?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Miről van szó?
 ÚJSÁGÍRÓ Fogalmam sincs. Te tudod?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Mit?
 ÚJSÁGÍRÓ Hogy miről van szó.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem tudom. Te?
 Sötétben tapogatózunk.
 ÚJSÁGÍRÓ Meglehetősen.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Hát akkor.
 ÚJSÁGÍRÓ Nos hát.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Hát igen.
 ÚJSÁGÍRÓ Akkor hát.
 Hogy fogjuk ezt megtölteni?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Nincs keret, nincs közép, nincs semmi, csak a nagy üresség.
 ÚJSÁGÍRÓ Csak a halottak.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Az élet megy tovább.
 ÚJSÁGÍRÓ Az biztos.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Vagy vége lett volna?
 ÚJSÁGÍRÓ Arról tudnék.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Csak halottak. Elképzelhetetlenül sok.
 ÚJSÁGÍRÓ És egyiket se gyilkolták meg.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem gyilkolta meg senki őket.
 ÚJSÁGÍRÓ Hullák gyilkos nélkül.

ÚJSÁGÍRÓNŐ Természeti katasztrófa.
 ÚJSÁGÍRÓ Még hogy az emberek...
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Hol? *(Csönd)*
 ÚJSÁGÍRÓ Otthagytam náluk a golyóstollamat. Ez az én golyóstollam.
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Ez az egyetlen?
 ÚJSÁGÍRÓ Igen! Ez az egyetlen, tényleg az egyetlen.
 Az egyetlen!
 Ezek a bűnözők! Ezek a barbárok! Ezek a kannibálok! Megölöm őket!
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Én hazamegyek.
 ÚJSÁGÍRÓ Én megyek haza! Hallod? ÉN!
 Én utazom vissza. Én ezt nem akarom.
 Egyáltalán, semmit sem akartam, amióta itt vagyunk!
 ÚJSÁGÍRÓNŐ A díjat. A díjat akartad.
 ÚJSÁGÍRÓ Mi bajod? Fázol?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem fázom. Idegenül érzem itt magam.
(Szünet)
 Érzem a hátamban, az oldalamban. Sötét szemek, titkolt, tilos pillantások mindenhol.
 Tudják, hogy érzem, érzem az idegenségüket.
 Belefúrják az idegenségüket az enyémbé.
 A papot akarom.
 ÚJSÁGÍRÓ Mit akarsz a paptól?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Nem tudom. Talán áldást.
 ÚJSÁGÍRÓ Egyet?
 ÚJSÁGÍRÓNŐ Igen. Egyet. Mindenekfelett. *(Elszalad)*
 ÚJSÁGÍRÓ Várj.
(Magában)
 Mi vonzza őket a központba, a piazzák peremére, a zenéhez, amely nem az övék, a készülő ünnepre, amelyre nem hivatalosak, mi vonzza őket az emberek közelébe, akik bármikor elárulhatják őket? Egy intés a rendőrjárőrnek, és úgy eltűnnek, mintha sose lettek volna itt.

16. JELENET

MÁSODIK UTAS Aludjon.
 ELSŐ UTAS *(félalomban)*
 Miért nem kérdezik ki a halottakat a rossz közérzetükről?
 Nekik biztosan jobb a rossz közérzetük. Ugyan mit ér a mi rossz közérzetünk?
 MÁSODIK UTAS Ott van nekik az álom. Nem a halál, mint valaha gondoltam, hanem az álom az élet alternatívája. Erről elfelejtkeznek az öngyilkosok, pedig jobban tennék, ha aludnának egy jót.
 ELSŐ UTAS *(delirálva)*
 Nem fogják megkérdezni őket. A hallgatásukra van szükség. Rá vagyunk utalva a halálukra, a hallgatásukra.
 MÁSODIK UTAS Aludjon. Anyám egész életében folyton aludt. Így maradt egészséges – amíg meg nem halt.
 ELSŐ UTAS Nyomorultul érzem magam.
 MÁSODIK UTAS Miután meghalt, azt gondoltam: előbb elintézni a halált, aztán élhetsz.
 ELSŐ UTAS Hagyjon békén.
 MÁSODIK UTAS Megérintette valaha egy halott kezét? Olyan, mint egy pofon. Ne gondoljon a rutinra.

(Szünet)

ELSŐ UTAS Hagyjon már békén.
MÁSODIK UTAS Fel akarom szívni őket, feltárni a tengerfeneket és begyűjteni őket, tudom, hogy működni fog. Ezek a lepkék! Sose értettem, miért keresik az éjjeli lepkék a fényt.

ELSŐ UTAS Hagyjon már békén.
MÁSODIK UTAS Még mindig a lakkozott koporsót kedvelem. Fekete márvány és lakkozott koporsó. De az idők változnak, és kicsiny, négyszögletes urnákat követelnek, amelyekből hús darab pont belefér egy szállítható ládába. Ha nem én csinálom, akkor valaki más csinálja meg helyet-tem.

ELSŐ UTAS Menjen el végre!
MÁSODIK UTAS Nem küld el engem, ugye?
ELSŐ UTAS Tűnjön el!
MÁSODIK UTAS Én... itt maradok maga mellett, észre sem vesz. Nem tudja véletlenül, hogyan kell egy földgömböt megjavítani? Szét kellene szedni, de hogy kell aztán össze-
rakni?

ELSŐ UTAS Menjen el már végre! Tűnjön el! Kifelé!
Ki innen!
Aludni akarok! Aludni! Érti?! Aludni!!
(Lefekszik, elalszik)

MÁSODIK UTAS (leül mellé) Mondtam magának, hogy a világító földgömb nélkül nem tudok elaludni. Nem mehetek el... a sötétben félek. Egyedül. Látom magamat halottként, ha az oldalra fordulok, és becsukom a szememet, ott fekszik mellettem, mint a saját hullám. Hallom, ahogy kopog, álmatlanul fekszem, mert félek, hogy észrevétlenül elvisznek. Amíg a földgömb még világított, ébren tudtam maradni, mindig ébren, mindig-mindig ébren. Amíg egy nap mégiscsak az ölébe hullok. Alváshiány miatt. De a világító földgömb nélkül nem. Hadd maradjak itt magánál, észre sem veszi, hogy itt vagyok.

17. JELENET

Az Újságíró a papnál, Don Palatinónál. Vízcsobogás, libagágogás

DON PALATINO Vadállatok! Vadállatok, vadállatok, vadállatok. Vadállatoknak osztom az áldást. A gyón-
tatószéket hazugokkal osztom meg.
A libák semmit se csinálnak. Csak ríkoltoznak. Emberekre különösen hangosan ríkoltoznak. Megpróbálják túlkiabálni a hazugságokat. Ezek a vadállatok. Soha annyi hazugságot, mint a mormogó gyónásukban.
Valóban. A hajnali mise után száguldok ki a kikötőbe, a strandon át a libáimhoz, akik úgy fogadják Don Palatinót, mint Szent Mártont. Az állatok éppoly kevésbé hazudnak, mint a holtak.

ÚJSÁGÍRÓNÓ De hát mit hazudnak?
DON PALATINO Hogy mit hazudnak? Tudni akarja, hogy mit hazudnak? (Nevet)

Hazudnak, ahogy kinyitják a szájukat.
Hazudnak, amikor gyónnak! Vakarjon meg.
ÚJSÁGÍRÓNÓ Vakarjam meg?
DON PALATINO Itt, a hátamat.

Az Újságíró vakarja

Egész nap viszketek. Valószínűleg bolhás vagyok. Úgy is jó.
ÚJSÁGÍRÓNÓ Így jó?
DON PALATINO Ott ülnek a gyóntatószékekben, mint a budiban, legszívesebben ki se szállnának belőle. És hazudnak, ami belefér. Hazudnak gyónáskor! Hazugságokat gyónnak!
A templom bolondokháza lett. Egyikük már annyi feloldozást gyűjtött be, amennyi szál haj van a fején. Mialatt engem a bolhák csípnek! Így van rendjén. Már halászni sem mennek. Már nem halászok? Már mind kannibál lett? Adja ide a libát. Igen, azt. Hol jobb, mint a tengernél?
Hát nem a tenger a mi bölcsőnk? Anyaöl? Van rosszabb is, mint ebben a bölcsőben találni meg örök nyugvóhelyünket. Senki sem vitatja el az embertől a helyet, ahol van. Jobb így.
Kis, meleg libuskám.
A hajnali mise után – ha nem állják el az utamat a gyónni akarók – repülök a libáimhoz, a betlehememhez, a világához, amely olyan, mint ahogy Isten szelleme elgondolta. Ott szappant főznek, itt örlik a lisztet, rögtön mellette a pizzeria, a tészta, az élesztő, a víz, az éhes szájak, a kemence. Ott a cipészünk, fapapucs, szögek, bőr halomba rakva, kivágvá. Itt mosnak az asszonyok.
Ez egy egészen különleges hely: a halászok területe. Jézus halászokat választott tanítványul.
Itt mit lát?
ÚJSÁGÍRÓNÓ Egy hajó?
DON PALATINO Egy haláshajó. Ebben a hajóban elveszett lelkek ültek, megbetegedtek diaréban és meghaltak, a fejük hányadékban, gennyes testek, fekélyek, szétmarta őket a só, a szél és a víz, asszonyok, beleragadva az alvadt vérbe, gyerekek felrepedt ajakkal, amelybe befészkeltek magukat a nyüvek, istentelenül cserzett holttestek. És?

Az Újságíró bizonytalanul néz rá

Lát még valamit mindebből?
A hajót megtisztítottam, lecsiszoltam és bemázoltam. Árbocokat, hálókat szereztem, hordókat, kormánykereket, horgonyt, minden olyan, mint amilyent Tarsusi Szent Pál idejében használtak. Ez egy emlékmű! Neki ajánlottam, aki az Úr megbízásából vándorolt partról part-
ra. Csak egy kicsiny hajó, törekeny és kiszolgált. Ez a hajó látta a nagyságot, a távolságot, a hajótörés poklát, az eget.

Kis libuskám. Mindent, amit te sosem fogsz szemtől szembe látni.
De most menjen. Végső soron magát is csak a hazugságok érdeklik.

18. JELENET

MÁSODIK UTAS *(rázza)*
Ébredjen fel.

ELSŐ UTAS Réomás. Csak egy rossz álom! Csak fel kell ébrednem. Felébredni! Ki kell jutnom ebből a lidércnyomásból. Ki akarok jutni! Felébredni. Ébredj fel. Csak fel kell ébredned. Felébredni!

MÁSODIK UTAS Ébredjen már fel!

ELSŐ UTAS Igen. Mindjárt. Ébredek már. Felébredek. Várjon.
Hogy kell felébredni? Hogy szoktam felébredni? Valahogy fel kell ébrednem. Felébredni nem nehéz. Csak fel kell ébrednie az embernek. Egyszerűen felébredni...

MÁSODIK UTAS Ébredjen fel. Rosszat álmodik.

ELSŐ UTAS Mindjárt felébredek. Egy pillanat, és ébren vagyok. Ébren. Ébren. Segítsen nekem. Segítsen már!

MÁSODIK UTAS Ön álmodik! Ébredjen fel. *(Erősebben rázza)*

ELSŐ UTAS *(felébred)* Maga? Hogy néz ki maga? Nem borotválkozott? Holtsápadt. Maga halott? *(Nevet)*

MÁSODIK UTAS Összeütköztünk.

ELSŐ UTAS Igen.

MÁSODIK UTAS Egy kicsiny csónakkal, alig lehet kivenni a radarernyőn, csak kicsivel nagyobb, mint a mentőcsónakok a hajónkon.

ELSŐ UTAS Persze.

MÁSODIK UTAS Nekimentünk.

ELSŐ UTAS Elsüllyedt.

MÁSODIK UTAS Csak épphogy sűröltük.

ELSŐ UTAS Ne meséljen itt nekem. Elsüllyedt.

MÁSODIK UTAS Egy kötéllel utánakötötték a hajónknak.

ELSŐ UTAS Mint kutyát a pórásra?

MÁSODIK UTAS Nagyjából úgy. Megnézheti.

ELSŐ UTAS És nyüzszített is.

MÁSODIK UTAS Aludtak.

ELSŐ UTAS Mit tudja azt maga.

MÁSODIK UTAS Láttam őket. Az embereket.

ELSŐ UTAS Mind megfulladtak.

MÁSODIK UTAS Nem. Senki sem halt meg.

ELSŐ UTAS Mind megfulladtak. Ne meséljen itt nekem.

MÁSODIK UTAS Nem. Élnek. De segítségére szorulnak.
A legtöbbjük beteg.

ELSŐ UTAS Halottak.

MÁSODIK UTAS A fedélzetre kellene hozni őket...

ELSŐ UTAS Az ördögbe velük. Halottak!

MÁSODIK UTAS Nem halottak.

Hosszú szünet

ELSŐ UTAS Pechje van magának, mi? Maga sírásó.

MÁSODIK UTAS Sodródunk a nyílt tengeren. Együtt sodródunk.

ELSŐ UTAS Sodródunk? Hogyan?

MÁSODIK UTAS A kapitány azt az utasítást kapta, hogy senkit se engedjen föl a fedélzetre. Az segítségnyújtás lenne az illegális bevándorláshoz. Azt is megtiltották neki, hogy továbbhaladjon. Az a segítségnyújtás elmulasztása.
Helikopterrel partra szállították tárgyalni. Még mindig tárgyal. Egy örökkévalóság óta tárgyal. Az utasokat is partra szállították – legalábbis én egyet sem látok. Úgy látszik, bennünket ittfelejtettek.
Talán nem találtak meg. Talán nem is kerestek. Ittfelejtettek minket?

ELSŐ UTAS Menjen csak ki és nézze meg.

MÁSODIK UTAS Látni fogja őket. Nyugodtan viselkednek, és csöndben vannak.

ELSŐ UTAS Nem kell látnom.
El tudom képzelni.
Nincs szükségem katasztrófára.
Ugye, hogy igazam volt?
Mondja meg. Hogy én előre tudtam!
Nem megyek ki. Nem kell látnom.
Kinyitok egy üveget – és koccintok!
Ezt fogom tenni.

MÁSODIK UTAS Szinte irreális. Vagy szürreális. Mint egy réomás.

ELSŐ UTAS De hát mire gondolt?

MÁSODIK UTAS Semmire.

ELSŐ UTAS Agyrémmre?
Rémmesére?
Az apokaliptiszre?

MÁSODIK UTAS Nem.

ELSŐ UTAS Gondoltam. Maga tényrendező. Jöjjön!
Koccintsunk!

MÁSODIK UTAS Arra, hogy mindketten lemaradunk a konferenciáról? *(Szünet)*

ELSŐ UTAS Arra, hogy igazam volt! *(Szünet)*
A konferencia?
Maga gonosz ember, egyenesen rosszindulatú.

MÁSODIK UTAS Ön kimerít. Tényleg elfáraszt. Micsoda szerencse.

19. JELENET

ÚJSÁGÍRÓ Náluk voltam.
Beszéltem velük. Az egyikkel.

ÚJSÁGÍRÓNŐ És?

ÚJSÁGÍRÓ – Kérem, nem akarna beszélni velem? Ha nem beszél, nem fogják magát meghallani. – És aztán, jó sokára, egészen halkan: – Miért gondolja, hogy nem beszélek? – mondja. És hallgat.
– Holttesteket találtak a halászok a hálójukban, és visszadobták őket a tengerbe, erről biztosan hallott! – Ő: semmi. – Nem olvas újságot? De hiszen maguk közül valók voltak! – Semmi. – Nem érdeklí egyáltalán, hogy mi történik a magukfajtaival? – Szóval mesélek neki tovább az összes szörnyűségről, és aztán megkérdezem: – Tulajdonképpen maga hogyan jött ide? – Ő: – Hajóval. – Én: – Hajóval? – Ő: – Hajóval.

– Pont. Vessző.
 Aztán megkérdezi: – Nem akar segíteni nekem?
 – Én: – Segíteni? Dehogynem.
 – Föl akarom jelenteni a főnökömet. – Én: – Följelenteni? – Persze hogy akarok segíteni neki. Ki ne akarna? Csak éppen. – Maga... vannak magának papírjai!? Maga legális? –
 – A főnököm megszegi a kötelességét – válaszolja makacsul. – Milyen a maga státusa?
 – Hallgat. – A jogi státusa! – ismétlem.
 Hallgatás. Akkor megkérdezem, hogy miért akarja feljelenteni. – Mert nem jelent be engem. – Erre nagy lélegzetet veszek. – Maga nincs bejelentve?? Sehol? És föl akarja jelenteni?
 – Nem vagyok bejelentve, mert nem jelent be – mondja. Én hallgatok. – Nem akarja előbb a jogi státusát rendezni, bejelentkezni és aztán feljelenteni? –
 Mire ő: – Hogyan jelentkeztek be, ha ő nem jelent be? –
 – Én a maga oldalán vagyok! Én megértem magát. De hogy akar följelenteni valakit, amikor maga jogilag nézve jogtalan, sőt tiltott! Nincs semmi a kezében, maga pontosan véve senki, szigorúan véve maga nem is létezik!
 Legyünk barátok. Fog ez menni!
 De így nem megy.

ÚJSÁGÍRÓNŐ (a mikrofonba beszél)

„A pap a kor szörnyűségeitől mentes területet teremtett magának az élő betlehemmel...”

ÚJSÁGÍRÓ

Hagyd abba.

ÚJSÁGÍRÓNŐ

„A békésen gágogó libákat túlharsogja a tenger moraja.”

ÚJSÁGÍRÓ

Hagyd ezt abba!

ÚJSÁGÍRÓNŐ

„Ezt a területet bárki tekintheti utópiaparknak.”

ÚJSÁGÍRÓ

– Ne tekintse személyeskedésnek, de előbb jogi alanná kell válnia ahhoz, hogy följelenthesse.
 – Semmi. Menni akar. Visszatartom, és azt a tanácsot adom neki...

ÚJSÁGÍRÓNŐ

Mit?

ÚJSÁGÍRÓ

Azt mondtam neki... Megkérdeztem, hogy próbálkozott-e már a papnál.

Az Újságíró nő nevét

Néha a papok segítenek. Istenem!

Miért nevetesz?

Úgy éreztem magam, mint egy határőr.

Ezen nincs mit nevetni! Hagyd abba!

Hiszen te magad is rohantál a paphoz!

ÚJSÁGÍRÓNŐ

„Ezt a területet akár utópiaparknak is nézhetné bárki. De mint oly gyakran, a látszat csal. Amikor egy sötét bőrű fiatalember közeledik a területhez, a pap szívélyesen beinvitálja magához. Beszélget vele, nyíltszívűen megmutatja neki a libáit, odavezeti az istállóhoz, beküldi, úgy tűnik, mintha arra kérné a fiatalembert, hogy segítsen neki valamit a libaólban. Ahogy a fiatalember belép, azonnal

a reverendájába nyúl, elővarázsol belőle egy mobiltelefont, tárcsáz. Azután tovább beszélget a fiatalemberrel, aki még az istállóban van. És mintha véletlen lenne, rögtön ezután két carabinieriit látunk belépni az élő betlehem kerítésén.”

Ez nem igaz.

Néha a papok segítenek.

Megölöm! (Elrohan)

ÚJSÁGÍRÓ

ÚJSÁGÍRÓNŐ

ÚJSÁGÍRÓ

20. JELENET

A Kurátornó a kongresszushoz beszél, a közönséghez fordulva.

Lendületben van, és egy utolsó beszéddel mindennel le akar számolni, amihez már nincs köze

KURÁTORNÓ

Kellemesen elhelyezkedtek?

Kellemesen rossz a közérzetük? Helyes.

Ez az önök rossz közérzete ma, folyvást és örökre.

A mi rossz közérzetünk gigantikus!

Periodikusan zajlik, ciklikusan, nem talál kiutat, és mindenről mi tehetünk!

Mindig ez a gigantikus hiba!

A rossz közérzetünk patinaként vonja be a hullákat, akik a partjaink előtt sodródnak, befedi őket, egyenesen láthatatlanná teszi őket! Olyan nagy a rossz közérzetünk – akkora, mint az itatóspapír!

A holttestekkel együtt fennakad a halászhalókban. Mint egy második retina, beborítja a szemünket, még az ő szemükben is ezt látjuk! A figyelmeztető pillantásukon, ami mintha azt mondaná: „Nézz rám, nézd a szakadt rongyaimat, a szegénységemet, azt, ahogy örökösen bántalmaz a világ, amely annyira méltánytalan, hogy már bűzlik.”

Nem kérdés, ők a mi rossz közérzetünk, ezek a nyomorultak! Megosztják velünk a rossz közérzetünket? Nem osztják: ők maguk a rossz közérzetünk. Mindenhol, folyvást nő a rossz közérzetünk.

Roszul érezzük magunkat a nemtudásunk miatt!

Roszul érezzük magunkat a tudásunk miatt!

Roszul érezzük magunkat az ártatlanságunk miatt!

Roszul érezzük magunkat a bűnösségünk miatt!

Nekünk csak a tévéfotel marad – akár forradalomról van szó, amelyben szívesen részt vennénk, akár kivégzésről, amely nincs a kedvünkre –, a tévéfotel! Vagy talán mi tehetünk a polgárháborúinkról? A szegénységünkéről? A menekülésünkéről és a halálukról? Valószínűleg igen! De ez aztán minden.

A rossz közérzetünk növekszik minden szavazólappal, mert csak az undor és a baj között választhatunk, nem politikai és politikai között.

A rossz közérzetünk növekszik azokkal együtt, akik állandóan a tele hajókról beszélnek, amikor se közel, se távol nincs kikötő. A rossz közérzetünk növekszik minden élőlényrel, minden tüntetéssel, minden jótékonyági koncerttel. Egyszerűen gigantikus!

Periodikusan, ciklikusan növekszik, nem talál kiutat, és mindenről mi tehetünk!

Ez a gigantikus bűn ott röpköd a fejünk körül, mint egy buzogány. Annyira tehetetlenek vagyunk, és olyan bűnösök!

Hát tényleg olyan rosszak lennénk? Hiszen itt a rossz közérzetünk! Hát nem mindannyian azt kívánjuk, hogy mindenkinek emberléptékű bútorok jussanak?

Hát nem abban egyeztünk meg, hogy az emberek nem halak?

Ez a hatalmas büntudat, olyan tehetetlen és olyan bűnös.

(Iszik egy kortyot az üvegből; szünet)

(Kétszeres hangerővel) Hagyják már abba!

Hagyják abba a hülyeséget!

Ugyan mit ér a maguk rossz közérzete? Ez a sok fecsegés.

Hagyják abba a jóleső rossz közérzetet!

Hagyják abba a vezeklést! Hagyják abba a

bűnös buzgalmukat! Elég volt a levesmorálból!

Elég volt abból, hogy mindent megakadályoznak!

Hagyják abba, útban vannak!

Egyáltalán semmi joguk sincs!

Egyáltalán semmi joguk sincs ahhoz, hogy

bűnösnek érezzék magukat!

Hagyják abba a tehetetlenséget!

Hát nincsenek utópiáik?

Amíg nincsenek utópiáik!

Addig nincs joguk az apokalipszishez!

Nincs joguk a rossz közérzethez!

Nincs joguk a bűnösséghez! Nincs joguk a tehetetlenséghez!

Amíg semmi más nem jut az eszükbe! Hagyják abba!

Felejtsek el őket! Hagyják őket békén! Nézzenek félre!

Csukják be a szemüket! Nem fogják látni őket!

Csukják be a szemüket! Adjának nekik halotti bizonyítványt, és aztán hagyják őket békében!

A kongresszust megnyitom.

21. JELENET

ELSŐ UTAS Most mit akar csinálni?

MÁSODIK UTAS Én?

ELSŐ UTAS Csináljon már valamit!

MÁSODIK UTAS Én? Csináljon maga valamit.

Hosszú szünet

ELSŐ UTAS *(gyanakodva elgondolkodik)*

Zigorúan véve semmi hasznuk nincs belőle.

Mi hasznuk van abból, hogy a hajónkhoz vannak kötve, ha egyszer úgy sincs senki a fedélzeten. Mi hasznuk lehet belőle? Nem lehet segíteni, tehát gyakorlatilag semmi hasznuk belőle. Semmi hasznuk belőle, hogy itt ülünk velük összekötve. Nincs igazam? *(Szünet)* Éppen ellenkezőleg. Egyenesen káros nekik. Nem csak nekünk rossz. Végül is mi az ő oldalukon vagyunk, hiszen őket képviseljük a konferencián.

MÁSODIK UTAS Tegye csak, senki nem fogja megakadályozni benne.

ELSŐ UTAS Nem bírom. Olyan vastagok ezek a kötelek. Egy rossz mozdulat, és becsípődik az ember ujjja. Arra még szükségem van. Magának mint sírásónak nincs nagyobb gyakorlata abban, hogy kell bánni a kötéllel?

MÁSODIK UTAS Ilyen vastaggal nem.

ELSŐ UTAS Segítsen már megszabadulni ettől a csónaktól!

MÁSODIK UTAS Mit segít az magának, talán el tudja kormányozni a hajót? Maga? Aki tengeribeteg?

ELSŐ UTAS Ez szörnyű.

Mindez olyan szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Nagyon-nagyon szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Mindez olyan szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Nagyon-nagyon szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Mindez olyan szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Nagyon-nagyon szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Mindez olyan szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű.

Nagyon-nagyon szörnyű. Olyan rettenetesen szörnyű!

22. JELENET

Repülőgépen, egy újságból olvas fel

ÚJSÁGÍRÓNÓ „Don Palatino műve, az élő betlehem, a Messiás érkezésének élő képmása, karácsony előtt egy héttel a lángok martaléka lett. Vadul verdes-tek a libák, amelyeket Don Palatino az életveszéllyel dacolva ki tudott menteni a közeli tóba. Egy élet műve – közte az emlékműként szolgáló elkobzott halászhajó – örökre hamuvá vált.”

Én nem sajnálom.

ÚJSÁGÍRÓNÓ Mit nem sajnálsz?

ÚJSÁGÍRÓ Látnod kellett volna. Lángolt a szalma. Lángolt a liszt. És köztük a fekete csuha, ahogy próbálja oltani.

ÚJSÁGÍRÓNÓ *(tovább olvas)*

„Miután nem lehet kizárni a szándékos gyűjtögetést, már őrizetbe is vették az első gyanúsítottakat. Első számú gyanúsítottnak számít a sötét bőrű Khelafir Tombala, aki Don Palatino tanú-

ÚJSÁGÍRÓ
ÚJSÁGÍRÓNŐ
ÚJSÁGÍRÓ

vallomása szerint röviddel a tűz kitörése előtt ott járkált az élő betlehem körül. Súlyosan hibáztak a carabinieri, Tombalát ugyanis egyszer már elfogták, de aztán emberbarátságból újra szabadlábra helyezték.”
Ez ő. Ez a barátom.
Te voltál?
Csak egy benzines öngyújtó volt, beledobva a szalmába, nagyon egyszerű volt.

ÚJSÁGÍRÓNŐ
ÚJSÁGÍRÓ

Egy gyufa nem lett volna elég?
Szegény Khelafir. Ezt tényleg nem akartam.
Most olyan büntudatom van. Iszonyú büntudatom. De hát mit lehet tenni? Ezt tényleg nem akartam. Most olyan büntudatom van. Iszonyú büntudatom. De hát mit lehet tenni?
Szegény Khelafir. Ezt tényleg nem akartam.
Most olyan büntudatom van. Iszonyú büntudatom. De hát mit lehet tenni...

Vége

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült, a szerző későbbi módosításainak figyelembevételével:
Margareth Obexer: Das Geisterschiff. Theaterstück. Stuttgart, Edition Solitude (Reihe Literatur), 2005.

Az Akademie Solitude magyarországi partnere a József Attila Kör Irodalmi Egyesület
www.akademie-solitude.de; www.jozsefattilakor.hu

A szöveg megjelenését és a fordítást a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta

FEOLVASÁS A DARABBÓL ÉS BESZÉLGETÉS A SZERZŐVEL

a Collegium Budapest és a CEU
„Kelet-európai irodalmi száműzetés a huszadik században” című programsorozatának társprogramjaként,
2006. szeptember 15. 19 órakor a Gödör Klubban (Budapest, V. Erzsébet tér).